

Tartalom

Tanulmány

Áprily Lajos: A zsoldárfordító.....	213
Árokháty Béla: A költői munka Szenczi Molnár Albert zsoldáraiban	218

Anyák napi prédikációk

Bartha Sándor: Édesanyák. Lukács 1,28.38	225
Zsisku János: Naini édesanyák. Lukács 7,11–17.....	226

Prédikáció mennybemenetel ünnepére

Czakó Jenő: Az Igévé lett test. Lukács 24,50–52	230
Papp Benjámín: Mennyei otthonunk. János 14,1–3	233

Vasárnapi prédikációk

Kállay Csaba: A hálaadó ének. 2Mózes 15,2.....	236
Kerecsi János: Amiképpen felvitették, akképpen jó el... Apostolok Cselekedetei 1,1–14	237
Lőrincz Konrád A.: A lelkigondozás lépcsőfokai. 1Sámuel 1,8–20	239
Sikó Levente Róbert: Irgalmasságot akarok, nem áldozatot. Máté 9,9–13	242
Varga László: Engem küldj! Ézsaiás 6,8	244

A Genezáret partján

Ritter B. Károly: A lelkipásztor imádságai	247

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra:

Móra László: Nép, nemzet, haza. Dániel 1,1–17; Nehémiás 13,23–27	248

Rádióprédikáció:

Adorjáni László: Halál vagy élet? 5Mózes 30,19	250

Keresztelési igehirdetés:

Zsold Béla: „Én veletek vagyok...” Máté 28,18–20.....	251

Esketési igehirdetés:

Orbán János: Örökkévaló szeretettel. Jeremiás 31,3.....	253

Temetési igehirdetés:

Mester Imre: Semmi sem szakaszthat el minket Isten szerelmétől! Róma 8,38a.39b	254

Versek anyák napjára

I. rész.....	256
II. rész.....	260

A borítólapon Gergely István plakettje

Hátlapon a Psalterium Ungaricum ajánlása

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Jenei Tamás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós
Sajtóközpontjának nyomdájában
Felelős vezető: Tonk István
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos
Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály
Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea
ISSN 0254–4458

Tanulmány

Áprily Lajos

A zsotárfordító

1.

Magam elé teszem az arcképét, elnézem csontos „fekete” arcát s végiggondolok ezernyi tér- és időmozzanatból kialakult életén. Ha csak öt szóval kellene a benyomásaim summáját kifejezni, ennyit mondanék: nincs ennél nyugtalanabb magyar életvonal. Keresem a nagy magyar nyugtalanokat a „fábulaforralók” és „lírás poéták” között (mert ezek a világ legnyugtalanabb emberei), de sem a Balassi, sem a Csokonai, sem a Petőfi grafikonja ezzel a vonalrajzzal nem mérkőzhet. Egy hatvan esztendőre terjedő élet, amelynek zöme szakadatlan Sturm und Drang, Istentől megszentelt termő nyugtalanság, „merő búdosás”, áldott helyváltoztatási neuraszténia. Keresem a nagy láz okát ebben a régen porrá omlott, kihűlt életben, az idegenekből font üző ostort, a lelkébe vágott sarkantyúfogat – de egyénisége legbelső titkát ma már meg nem tudja fejteni senki.

Kíséreljük meg mégis ezt a sok mozzanatra széthulló sorsot és alkotómunkát egyszerűsítő és magyarázó gyökeréig visszavinni.

2.

Három külföldön töltött év volt a háta mögött, amikor egyszer, idegen városban, érdekes álmodást látott. A különös összetételű álomban az volt az érzése, hogy *otthon van és otthonról Strassburgba vágyakozik* („quasi in patria existens et Argentinam cupiens”). Freudista tudomány sem kell hozzá, hogy ebből a jellegzetes tartalmú vágyálomból lelki életének két gyökérérzését kielemezzük. Az egyik a nyugati nosztalgia, amely tizenhat éves korában olyan viharos erővel ragadta Wittenberg felé. A másik a hazavágyás hívó muzsikája, külföldi bolyongásának el-elhalkuló és újra meghangosodó kísérlete. Az álom két ellentétes irányú vágyból keletkezett disszonanciája: vallomás, érzelmi élete két kibékíthetetlen alapmotívumának horzsolása. Nézzük először a strassburgi motívumot.

Az Alpések legnagyobb festője, Segantini, önéletrajzában meghatóan beszéli el, hogyan indult meg hatesztendőskorában, apátlan-anyátlan árva, olasz szülővároskájából homályos ösztönnel Párizs felé. Az anyátlan Szenczi fiú tizenhat esztendőskorában érzi meg a nyugati vonzást olyan erővel, hogy nem tud neki ellenállni. Lehet, hogy csapongó életű vándortanító plántálta bele a helyváltoztató nyugtalanságot. De irányt, nyugati irányt, a Károli Gáspár biblikus alakja mellett fogott ez a nyugtalankodó szellem, a fenséges vén ember nyugati méretű szellemi és technikai erőfeszítései mellett inaskodván. Károli a nagyság és bibliafordítása a szellemi teljesítmény mértéke. De fordítói tevékenysége és Bibliája mögött, a nyomtatóműhelyen túl, idegenből érkező vándorok emlékezéseiben és továbbbsozott fantáziaképekben ott emelkedik a protestantizmus hazája, a sokvárosú Németország. Delejes erejű városnevek csengenek a fülébe: Wittenberg, Heidelberg, Strassburg – és később mások: Bazel és Genf... És mitológiai nagyságú szellemek intenek a kerített, soktornyú városok múltjából és jelenéből: Luther, Kálvin, Béza. 1590-ben, Szenczi elindulásának esztendejében, máttöbb mint hetven esztendő telt el a reformáció hatalmas kigördülésétől s a hagyománnyá szentelődött múltnak volt ideje óriásivá és lenyűgöző erejűvé nőni a visszatekintés távlatában. Bessenyeit Bécs,

Goethét Itália, Kőrösi Csomát a Kelet, keresztes lelkét a Szentföld nem csábíthatta szívósabb büvöléssel, mint a reformáció városai a tizenhat esztendő molnáriút. Ő, mások is jártak előtte az úton s még fognak járni: új hitet hoznak és új tudást, új technikát és új filozófiát, de legalább baccalaureát vagy magisterséget. De néhány esztendő múlva visszajönnek. Apáczai holland feleséget hoz majd, de visszajön. Csak ennek a legnyugtalanabb magyarnak dől el ott ifjúságában az életsorsa s lesz az élete – az utolsó súlyos esztendőket kivéve – *voluntarium exilium*, maga kereste számkivetés. Ott fogja a Nyugat magasabb technikájával, sűrűbb humanista levegőjével és lüktetőbb hitéletével. S kineveli belőle az örök student, a könyv és a könyvtermelés szenvedélyes rabját és alázas szolgáját. „Per totam aestatem scholam frequentavi” – írja egyik nyaráról a naplóba; de komoly szójétákkal az aestatem-et nyugodtan aetatem-re lehetne javítani. Mert egyetemen és egyetemen kívül, teológiában és világi tudományban örök diákja maradt a szellemnek, 17. századi késő típusa a nagy szomjúságú humanista léleknek. De ez a vázaltos elemzés is túlságosan hiányos volna, ha a nyugati kötőerők sorában helyet nem adnánk a jóbarátok és mecénások seregének, akiknek lelki és anyagi támogatásával a szükölködések és sűrű elesések nagy harcát megküzdötte. Prágai találkozása Keplerrel és Rudolf császárral, hajókirándulása a hesseni fejedelem családjá társaságában, látogatása az ősz Bézánál, levelezése a sorsa iránt érdeklődő Opitz Mártonnal s a kor más hírességeivel: csúcsai az ő nyugati életének. A „rajta regnáló szükség” s „a szükség miatt való szomorúság” állapotában ezek az érintkezések támasztották alá az életét öntudattal és önérzettel. Ortega, mai korunk jelenségeinek éles szemű spanyol figyelője állapítja meg egyik esszéjében, hogy a kor számottevő tényezői, értői és építői csak azok lehetnek, akik tartják az érintkezést a világszellemmel. Szenczi Molnár Albert ezt nem tudhatta ilyen tudományos elvontsággal, de ha voltak emelkedett, magában bízó, ünnepi órái a csapások között, azokat Istenbe horgonyzott zsoldáros hitén kívül annak az életérzésnek is köszönhette, hogy a német egyetemek telítettebb levegőjében benne érezte magát a világszellem sodrában. Ez a világszellem pedig akkor Wittenbergben vagy Genfben erősebben lüktetett, mint nálunk a 17. században. Ezért kívánkozik vissza Szenczi mindannyiszor a „Renus és Moenusz vízének mellyékére”. S ezért kell a Nyugatról hazatérő lelkeknek, Apáczainak és Misztótfalusinak Erdélyben meghasonlottan elbukniuk. S last but not least, volt még egy kötőerő, amellyel számolni kell: a német feleség, Ferinari Kunigunda. Nem ismerjük az arcát, mint ahogy Aletta van de Meatot, Apáczai feleségét sem ismerjük. De minden jel szerint nem volt az a lemondó és sorsához alkalmazkodó lélek, mint a holland Aletta. Ez az erdélyi sors kolozsvári beteljesüléséig követte viszonyok ellen lázadó, hanyatló egészségű, gyorsan égő kolozsvári tanárt. Kunigunda asszony nem tudott a magyar viszonyokkal megbarátkozni s ezzel még cikázóbbá tette a nyugtalan magyar életvonalát. De a sors egyenlősít: Aletta van de Meat és Ferinari Kunigunda asszony egyforma jeltelenséggel nyugosznak a kolozsvári Házsongárdi temetőben.

3.

Az álom másik elemének, a szenczi motívumnak a gyökerei mélyebb lelki rétegben ágaznak széjjel s abból növesztik ki néha homályosuló, de gyakran sürgető erővel fellüktető másik alapérzését: a hazavágyást. Ebben a titokzatos mélyben ott dereng a hadakozó ős vitézi alakja, Székely János dédapáé, aki Havasalföldön harcolt Báthory István seregében s aztán Nápolyig meghordozta vitézkedő székely virtusát. Ez az inda Szencen túl keletebbre húz s a székely származás öntudatát alakítja ki a nyugati „budosó”-ban. Ez az öntudat mondatja vele a sokat idézett igéket a családjában megőrzött székely-magyar

nyelv romlatlanságáról, zsoldárfordító nyelvének magyarosságban tévedhetetlen irányítójáról. De nyugatról visszanézve keleti vonzás a szenci szülőföld is. A nagyapáról örökölt molnársors a malomzakatolás emlékszínező kíséretével. Gondozott régi sírok a cinte-remben, nagyapáé és dédapáé, megszentelt helyei a családi múltnak, melyekhez annyiszor elvezette apja, kicsi korában. A múlt minden ereje és az elhagyott élő család minden utánanyúló szála visszahúz. És visszahúzzák az utána küldött hazai levelek is. „Békesség van, jó termés, nagy olcsóság” – hangsúlyozza a ritka állapotot és ritka esztendő az egyik levél. „Az kegyelmed apja igen megvénhedett és majd meg is kezd világtalanodni és siketedni” – üti meg a fiúi szív legzengőbb húrját a baráti írás. De fájdalmasan szép és panaszos írás Benedek testvér legtöbb levele, s az apa halálát bejelentő posta mindegyik levélnél vádolóbb és gyötrelmesebb. De nem csak a család és a barátok üzenete hív, meghatóan szép levélben szólal meg Szenc előljárósága is, hogy az elszakadt és nagy hírre emelkedett fiút visszahódítsa. És Szencen túl is tervek szövődnek és alkalmak jelentkeznek: a magasra nőtt magyart látja már és magához szeretné kapcsolni az emelkedő katolikus visszahatás erőszakosságai ellen védekező, iskolákban és egyházakban égő kálvinista magyar életet. „Hogyha volna, ki tanítaná a pslamusoknak francia nótáit...” – viszi a legjobb lelkek óhaját az írás. „A haza sóhajtva hív” – általánosít és sürget a másik. És a kor fájdalmas magyar felkiáltásává erősödik a szorongatásból felszakadó rimánkodás: „Jöjjön haza kegyelmed, az mi nyomorult földünkre, az Kegyelmed hazájában.” És valamennyi hívó szónak és a pataki lectorátus és más elhelyezkedési tervek fölött is kimagasodik az erdélyi haza mecénás urának, nyugati pártfogókkal és ékes dedikációk idegen hőseivel mérkőző alakjának: Bethlen Gábor fejedelemnek a hívása. Nő az izgalmunk, amint a naplónak ezeket a feljegyzéseit olvassuk. Mintha ez a futó hazatérésekkel tarka és nehéz utazások árán a nyugati szerelembe újból és újból visszaeső élet, a maga teljességének 41. esztendejében, drámai feszültségű tetőpontot érne, amikor fogarasi látogatása idején ezt vezeti naplójába: Salutavi principem Gabrielem Bethlen. Üdvözöltem Bethlen Gábor fejedelmet.

Mi az oka, hogy ez után az 1615. február elején történt nagy találkozás után április végén már ismét ott jár a boroszlói úton, családjához, a másik haza felé igyekezve? Mi az oka, hogy Erdély főiskola-alapító, legműveltebb kálvinista fejedelmének és a leglázasabb tevékenységű kálvinista tudósának ebből a találkozásból a vándorra nézve állandósító sorsfordulat, elhelyezkedés a magyar keretek között nem következett? Ő török és tatár hadak veszedelméről s családjá félelmeiről beszél. (Nem sejtethi, hogy az első erdélyi látogatása után 7 esztendővel Heidelbergben Tilly fosztogató katonáinak kínzó eszközeivel fog megismerkedni s „felfigyesztetvén kínoztatni és pörsöltetni”.) De az igazi ok csak a nyugtalanná idegződött s a kötöttségtől irtozó léleknek két haza közötti hánykolódása lehet, a két ellentétes irányú váagnak az álomban is jelentkezett kibékíthetlensége. A 16 éves korban érkezett nagy fogékonyságú lelkelt olyan bűvőlettel fogta körül a magasabb életformákban megismert nyugati műveltség s később baráti kapcsolatok, megbecsülés, munkaalkalom és pártfogás és végül a családi kötelékek hálója olyan szorosra fűzték a közte és Nyugat között keletkezett viszonyt, hogy gyűrűjéből csak az öregkor küszöbén tudta kivonni magát. Csak Bethlen második hívására, a fogarasi találkozás után 9 esztendővel szánja el magát komolyabban a hazajövetelre. Annak idején, első családos magyarországi tartózkodása alkalmával, mint maga írja nyugtalanságának eufemisztikus körülírásával, sem a rohonci, sem a komáromi papi állásban „nem tudta az otthon való állapothoz alkalmaztatni magát”. Most, tizenkét év elteltével, mintha egyszerre enyhülne az életpont cikázása: az ötvenen felüli vándortudós életében már csak két komolyabb állomás következik: Kassa és Kolozsvár. Fogynak az adatok, régóta hallgat a latin nyelvű napló, hiányozni kezdenek az útbaigazító levelek.

Erdélybe Bethlen halálának esztendejében érkeznek s talán a gyulafehérvári kollégiumon függ egy ideig a tekintete. De a nagy pártfogó kidől, a reménység elvész s az állástalanság, családi gond és a „regnáló szükség” súlya mind elviselhetetlenebb lesz. A kor is beborul, a toll is nehezedik; a fáradt ember körül összeszorul a látóhatár s keserű szívvel hull az Erdélyre szakadó pestis áldozatai közé. Szomorú sors és mégis van benne katarzisz: az élet felett uralkodó kettős villamos áram gyötrő feszültsége megszűnt, a nyugtalan ingalengésnek vége: a bujdosó molnárfiút visszahódította a hadakozó erdélyi ősök földje. Alstedius epigrammájának végső szavai nekünk – bár nem annak szánta – megnyugvás és összehangzó akkord: *Dacia dat tumulum. Erdély adja a sírt... Kolozsvár adta. 1933 januárjában múlt 300 esztendeje.*

4.

De igen sokáig néztük az embert s nem figyeltünk a műre, melyben megörökítette magát. Jogos tehát a türelmetlenkedő kérdés: mi született a kettős honvágy harcában lobogó heves nyugtalanságból? Az egyik vágy nyugtatót hódított, a másik hazanézést és magyar áldozatot parancsolt. Az áldozat parancsszava pedig ez volt: amit gazdagabb földön mindig szűkölködve szerezteél, add át török és tatár dúlással küszködő szegény magyaroknak. És megkezdődött a „fajából kinőtt magyar” gyönyörű áldozata a nagy voluntarium exiliumban. Átfutunk irodalmi termésének könyvészeti adatain, az idegen városneveken, a vándor szálláshelyein, melyek elérzékenyítően magyar jelentőségűek lettek s úgy vonultak be irodalmunk történetébe az ő munkássága árán. Hanau, Herborn és Oppenheim. Miért nem Kassa vagy Pozsony vagy Kolozsvár? És felsorakoztatjuk a megjelenés komoly dátumait: 1604, 1607, 1608, 1610, 1612. Shakespeare drámáiról termékenységének súlyos esztendei, melyek egész világot besugárzó kinccsel gazdagítják az emberiséget. Szenczi Molnár Albert alkotásai csak egy kicsi magyar világhoz szólnak, de annál drágábbak nekünk. Nem drámák és nem regények, nem az egykorú Hamlet és nem az egykori Don Quijote: még csak nem is eredeti művek, de mindmennyi megható és mély tiszteletet parancsoló eredménye a Szencziben kifejeződő magyarság Nyugatért és a maga megmaradásáért vívott drámai küzdelmének. Szenczi Molnár Albert a Szent István-i gondolat 17. században viaskodó lélekkatonája. Ahol a magyar szellemi élet arcvonalán rést fedez fel éles tekintete, erősítésül, vagy inkább új foglalásra odaküldi a maga csapatait. És ezek a csapatok mindig fejlettebb harcmodor korszerű technikai felszerelésével jelennek meg, bárhová irányítja őket. Valamikor, még kassai nevelő korában, Dasypodius híres latin–német szótára járt a kezében. Azóta sokfelé járt, ittas szemmel a frankfurti könyvvásárok gazdagságában is gyönyörködött könyvszeretete. Ó, ha a nyelvi tudományosságnak abban a pompás szótársorozatában ott láthatná a magyar–latin szótárt is, hadd mutatná meg ezeknek a büszke idegeneknek anyanyelve gazdagságát! Megírta és ezzel a munkájával századának gazdag magyar szó- és szóláskincsét, könyve rögzített rendben, átadta az utána érkező nemzedékeknek. És mert az otthoni latin hangsúlyozást sokszor igen magyarosnak érezte, a körülírásokkal s technicus terminusokkal vívott kemény birkózása mellett arra is volt gondolja, hogy mintája nyomán haladva még a szavak hangsúlyát is megjelölje.

Magyar grammatika a másik munka, mellyel tisztességet akart szerezni hazájának. Ennek a megírására Móric hesseni fejedelemtől, leglelkesebb és legbökezübb adakozójától kapta a biztatást, sőt megbízatást. De a nehéz és töretlen úton indított munkának is azzal az önérettel vágott neki, hogy nehéz igában szenvedő, alig ismert nemzetére világszerepet árásszon a szerencsésebb népek szellemi versenyében.

Minták lebegtek előtte és nagy példák lelkesítették majdnem minden munkájában. A dictionariumnál Dasypodius, a grammatika írásánál Ramus. De valamennyi példa közül különösen kettő volt reá mély és termékenyítő hatással. Az egyik a Károli-bibliának gyermekkorából visszaragyogó emléke, a másik a diadalmas francia zsoldár. Megismételni Nyugaton a gönci pátriárka korszakos vállalkozását, kiadni a Szentírást a német könyvtechnika 1590 óta is magasabbra emelkedett színvonalán, megtisztítani a fordítás szövegét a „szólásnak dísztelen módjától” s „az idegen nemzetből való korrektor” miatt esett sűrűn éktelenkedő hibáktól: olyan terv, amely éveken át foglalkoztatta, s a „herkulesi” munka elvégzése után a győzelem örömeivel töltötte el öntudatát. Kétszer vállalkozott a Károli-biblia revíziójára, s ennek a megismételt szívósságnak az eredményei az 1608-as hannaui s az 1612-es oppenheimi „kisdud formájú” kiadás. Tudós barátainak elismerése és az erős visszhang, mellyel művét a hazai kálvinizmus fogadta, meggyőzőték róla, hogy ezzel a munkájával is magyar korszukségletet elégített ki. De főerejét mégis olyan különbség áthidalására fordította, amellyel szemben nyugati zenén finomodott fülének a legérzékenyebbnek kellett lennie; tudásának és lelkesülésének legjobb csapatát, a gárdát, arra a pontra küldte, amelyen elmaradottságunkat a legrikítóbbnak érezte. Egyenlítő törekvéseinek megfeszült erejével, nyelvi tehetségének legnagyobb felszerelésével ide fordul: a magyar zsoldárt akarja megteremteni. Bírálata az ottani állapottal szemben ebben a kérdésben a legszigorúbb, szégyenérzése a legsarkantyúzóbb erejű. Muzsika fogta meg a lelkét, dallamok és versek új muzsikája: a nemzetivé tett zsoldár. Új muzsikát adni a „daltalan” vagy dalra szomjazó szíveknek a vontatott ének helyett, hajlékonyan változó és a zene parancsa szerint alkalmazkodó versekkel cserélni ki a régi, sokszor „parasztosnak” érzett, darabos és a korhoz méltatlanná vált szövegeket: ez a feladat, melyre Szenczi egész lelkét reátette. Ha egyszer otthon is, Szencen is, városi templomokban is úgy tudnának sírni, mint ahogy a bázeli templomban sírtak, amikor először csendültek meg a francia zenéjű Marot- és Béza-zsoldárszövegek, a Biblia ódon erejével, az új zene szárnyas emelkedésével és az anyanyelv asszimiláló, lélekből lélekbe áradó bizalmasságával! Ezt a magyar feladatot az új zene parancsaihoz való alkalmazkodás szigorú korlátai között csak rendkívüli inspiráció győzhette le. Ihlettség, mely a legváltozatosabb vers-zene érzékeny hallású költőteremtőjét, Balassit vette mintaképül, és munkaláz, melynek a 17. század legnagyobb felszerelésű versnyelve, Szenczi székely aláfestéssel is gazdagodott anyanyelve adta kifejező eszközöket. Zsoldártfordítása: mű, mely a százharminc különböző dallamra mért változatos versekben az első nagy magyar műfordítói birkózás emlékét őrzi. Győzelme: szimbólum, a 17. század inasabb és érdesebb magyar nyelvének győzelme a nyugati kultúrát hordozó francia és Lobwasser-szövegek felett. Hatása nem csak a felszívó múlté, hanem a miénk is, mindnyájunké, akik megérezte, vagy öntudatlanul hordozzuk magunkban a kálvinista zsoldár lélekformáló erejét. Nyelvi bősége: örök forrás, az izes és erős magyarságának mindenki számára nyitva álló kincsesháza.

Ezt a tömören tolmácsoló s az idegen nyelvi környezet hatásai között egy pillanatra sem ingadozó dús magyarságot állítja Bethlen Gábor a magyar kálvinizmus szolgálatába, mikor fejedelmi megbízást ad Szenczinek Kálvin *Institutiója* fordítására. A két nagy szellem, fejedelem és tudós legszerencsésebb találkozását jelzi a kálvini hitrendszer e monumentális művének magyar tolmácsolása, a költői feladat után a súlyos teológiai prózával birkózó teológus-nyelvész utolsó nagyszabású teljesítménye. Tudásépítő szótár és nyelvtan, hitépítő zsoldár, Biblia és kálvini teológiai rendszer: korából kimagasló, a 20. századig ellátzó és világító tetői az ő gazdag, szakadatlanul új terveket szövő munkásságának.

926-ban Szent Gallen körül járt a keletről érkező magyar roham, égetett és dúlt, s prédált aranykincsel fordult vissza az új nép frissen foglalt, pogány hazája felé. 1590-ben a 16 éves molnárfiú megindult a nyugati úton s évtizedek szívós és lázas munkájával meghódította és fajtájának ajándékozta a nyugati műveltség magasabb értékeit. Egyenlíteni! – hangzik nyugtalan lelkéből a magyar életerő csatakiáltása – és Apáczai, Besse-nyei, Kazinczy, Széchenyi lelkei a századokon át visszahangzó kiáltással felelnek rá: Egyenlíteni!

Keleti és nyugati magyarág összetétele ő – vérében a székely eredetű apa s a mátyusföldi anya egyesült, tömör magyar típust alakít –, de összetétele ezen túl turáni eredetnek és európaiságnak is. Zsoltárfordítása jelképes ötvözet: örök bibliai tartalom, Nyugat új színvonalat követelő zenei formáiban, a keleti eredetű magyar nyelv leggyö-keresebb ízével s leghetségesebb kifejező eszközeivel szólal meg az ő legélőbb munkájában. Műve erőből sarjadt és erőt sarjasztott századokon keresztül. Talán nem mindig az első lüktetésű inspirációnak az erejét. Lélekkülönbség van a két kor gyermekei között, s az idők és nemzedékek átplántáló mozdulata közben meghalványult a zsoltár. De sem a Luther, sem a Berzsenyi nagy verse nem szólal meg bennünk az első lobbanás nagy lendületével. A finomító nyelvújításon s a múlt századvég vértelenedő és rohamosan városiasodó nyelvén át nyelvünk is elszakadt az erő hagyományaitól: mint távoli, furcsa, múlttá szentelődött archaizmusokra, úgy néztünk s nézünk részben ma is ezekre a remek magyarságú szövegekre. Cantus planus, hangzik fülünkbe sokszor az időszerű vitatkozás szava – de megfeledkezünk a mögötte megbújt énekirányítóról: religio plana. De Szenczi Molnár Albert forrásozó lélek volt; nyugtalan életű, de egész ember. Ha az akkori haza elfeledte vagy nem tudta volna őt érdeme szerint ékesíteni (patria, quae me non ornat – írja keserűen), ékesítsük fel mi, háládatos örökösei az ő nagy hitéből fakadt nagy szellemi vagyonának.

Foszlassuk le az anyaggal vívott nehéz harc, a családi gond, a kényszerű alázkodás, szűkölködés és szorongattatás jegyeit róla. Vegyük le alakjáról a sötétülő kor fájdalmas bélyegeit. „Tekintsünk kedves orcával” az ő kemény vonású, de szelíd tekintetű barna arcára, amely annyi szellemi láz nemesítő tüzében és lelkes gyönyörűségében égett. És viaskodó lelkére, melyből olyan magasra mutató sugárral szökött fel az ő áldott költői ereje: a magyar zsoltár.

Megjelent a *Szenczi Molnár Albert* c. kötetben (Bp. 1939).

Árokháty Béla

A költői munka Szenczi Molnár Albert zsoltáraiban

Több mint háromszáz esztendeje annak, hogy Szenczi Molnár Albert zsoltároskönyve, az 1607-ben megjelent *Psalterium Ungaricum* megkezdte pályafutását a magyar kultúrában. Szerepéhez, amelyet a magyar református nép szellemi életében azóta is betölt, csak a Károli *Szent Bibliájáé* fogható. Nincsen még egy könyvünk, amely olyan tartamos hűséggel, három évszázad múltával is annyira meg nem lanyguló erővel szolgálna a magyar léleknek felüdítő táplálékkul, amely annyira bele tudott volna gyökerezni a nép egyszerű fiának és ugyanakkor a magasabb szellemi igényekre szomjázó lelkeknek az életébe is, mint Szenczi Molnár *Zsoltároskönyve*. Életeket kísér végig a gyermekkortól a sírig. Szunnyadó vallásos érzéseket ébreszt fel és tudatosít a lelkekben, hogy aztán ki is

fejezhesse vallásos érzéseit a református nép gyermekserege és zenghesse Isten iránti hűségét és bizakodását az élet harcaiban megedződött lélek. Ez a zsoldároskönyv olyan útravaló a magyar református lélek tarisznyájában, amely gyermekkorától élete fogytáig megőrzi az első lelki élmények megigéző zamatját.

Köztudomású, hogy Szenczi Molnár zsoldárai nem magyar talajon fakadtak. Az Ótestamentum vallásos költészetének ezek a csodaremekei a 17. század első felében a katolikus francia királyi udvar körében a reneszánsz egyéb ajándékaival együtt lepik meg a világot. A legkiválóbb énekszerzők remek dallamaival együtt, Theodor Béza és Clement Marot ékes francia verseiben, a francia költészet kifinomult költői köntösében kopogtatnak be Szenczi Molnár Albert közvetítésével a magyar nép életébe, hogy lehessenek a magyar kultúra tényezői, a magyar lélek alakító, a magyar költészet meggazdagító, a magyar nyelv felüdítő áldásává.

A magyar tudós vándordiáknak, Szenczi Molnár Albertnek a figyelmét ellenállhatatlanul ragadta meg a nyugati reformált istentiszteletek énekeiben különösen a *genfi* zsoldároknak az erőteljes, nemes ritmusokban lendülő, ősi veretű dallamkincse, szövegének tiszta bibliai anyaga, ótestamentumain komor, prófétai átélésektől duzzadó életteljes gazdagsága.

Amint Heidelbergben Lobwasser Ambrus doktornak német fordításában, Strassburgban Marot és Béza eredeti verseiben közelebről is megismerkedik Kálvin genfi *Psalterium*ának a teljes költői anyagával, sőt latin, görög és héber versekben is éneklizőket, önként adódik az alkalom arra, hogy összehasonlításokat tegyen a 16. századi magyar zsoldárköltészet és a genfi zsoldárok között. Ennek az összehasonlításnak csak egy eredménye lehetett: lehetetlen volt meg nem látnia a 16. századbeli magyar zsoldárköltészet darabos, csiszolatlan, a kifejezési formákban bizony eléggé szegényes voltát a francia zsoldárok üde, nemes, formákban meglepően gazdag költői emelkedettségével szemben. S bár megállapítja, hogy „hála Istennek, ez utóbbi egynéhány esztendőben a mi embereink is ékesbb verseket szoktanak írni”, de mégis kifejezi elégedetlenségét a 16. századbeli zsoldáriró poéták paraszti verseivel szemben. „Az régi magyar énekekben – úgymond – avagy semmi egyenlő terminációk nem voltak, avagy tíz vers is egymásután mind egyigében ment ki, ahonnan az históriás énekekben számtalan az sok vala, vala, vala. Kinn az idegen nemzetek, azkik ezt látják, nem győznek eleget rajta nevetni.”

Így érlelődik meg benne az elhatározás, hogy a genfi zsoldárokat belerakja magyar tarisznyájába a „magyar zubonkötöskébe” öltöztetve hazahozza, hogy azok a magyar énekköltészet örök kincseivé váljanak.

Ösztönzi más kultúrnépeknek a példája is. Hiszen akkor már Európa csaknem minden nyelvén énekeltek a genfi zsoldárokat. Viszont kétségtelenül látja a nagy nehézségeket is feladata vállalásakor: „Az francia rhythmusok sokkal különb formán foglaltatnak össze és az verseknek sokféle nemei vadnak... Annakokáért meggondolhatja mindenki minemű nagy munkával kellett énnekem az hosszú magyar ígéket az Francia apró ígék-ből álló versekre formálnom, holott egy syllabával sem tettem többet hozzá, sem az sensustól nem kellett eltávoznom.”

Mégis csodálatra méltó lelki készséggel fog hozzá a munkájához. Nem tétováz. Ég a keze alatt a munka, mert lángol a költői lelkesedéstől a szíve: 1606. március 9-től május 24-ig – 76 nap alatt készül el az első 100 zsoldárral, szeptember 1–23-ig a többi ötvennel, vagyis 99 nap alatt készül el az egész 150 zsoldárból álló hatalmas nagy gyűjteménnyel.

Gondolhatná valaki – mint ahogy egyik kiváló életrajzírója (Császársz) meg is jegyzi –, hogy ha több időt szán rá erre az óriási nagy munkára, csiszoltabb verssorokat, gondosabb fordítást, még könnyedebben folyó nyelvet élvezhetnénk bizonyára a *Psalterium*

*Ungaricum*ban. Én azonban ezzel szemben inkább úgy gondolom, hogy éppen a munkájára fordított idő rövidségének köszönhetjük, hogy zsolttáiraiban a költői ihlet első lendületét, az első átérzések eleven erejét nem kókasztja le a *fordító* magától értetődő aggodalmaskodó, kicsinyeskedő műgondjával. Egy pillanatig sem lehet ugyanis előttünk kétsége, hogy Szenczi Molnár, ez az igazán meglepő judiciummal, esztétikai érzékkel megáldott nyelv művész akár addig is rághatta volna a tolla hegyét, amíg tökéletesebb fordítást ki nem izzad talán csiszoltabb ritmusú verssorokban, az eredetihez hívebb szövegben. De hála Istennek, nem ezt tette, mert éppen csak ezen az egy módon menekülhetett meg a *másodrangúságtól*. Egyébként is lázas életet élő életművész! Nem megfontolásokban él, hanem izzó belső lelki erők vetítik ki belőle az első megérzések, az alapélmények költői folyamát.

Éppen így – bár paradoxonnak látszik, mégis költői munkáját jellemző tény, hogy fordítói feladatának éppen a lehetetlen, képtelen volta menti meg a szolgáláságtól – a nem-eredetiségtől. Ne felejtsük ugyanis el azt az óriási különbséget, amely a 16. századbeli *francia* nyelv költői készsége és a 16. századbeli *magyar* nyelv technikai eszközei között van. Elmondhatjuk bátran, hogy fejlett, művészi készségű nyelvről fejletlen, a költői formálásra még egyáltalán nem hajlékony, érdes nyelvre kellett fordítania. De éppen ez menti meg attól, hogy pusztán *csak fordító* lehessen. Ha a magyar költészetben megtalálja már a franciáéval egyenrangú technikát, bizonyára tökéletesebb formai, ritmikai s frazeológiai hűségre is törekszik és *jó fordító*, de – *csak fordító* lesz. Így azonban a fordításnál magasabbrendű költői munkát végez: igazi *költővé* kényszerül lenni, aki átveszi az eredetijének a külső költői formáit mintegy keretül, de nem szolgálai megköötöttséggel, hanem ezeket a kereteket a bibliai zoltárokból, vagy nemritkán éppen a saját költői leleményéből tölti meg.

Ha most azt kérdezem, hogy ennek következtében tehát *jó fordító*-é Szenczi Molnár Albert, akkor erre azt kell felelnem, hogy *ha nem jó „fordító”*, akkor is *fordítónál több, mert – költő!* S ha valaki azt vetné a szemünkre, hogy nevezhető-é költőnek az, aki idegenből átvesz, akkor elég emlékeztetnünk a költő Zrínyire, aki egész nagy részleteket vesz át Zrínyiászába Homérosz, Vergilus, Ariosto, Tasso műveiből s befejezésül szinte szolgálai módon követi Ovidius *Metamorphosis*át. Vagy Gyöngyösi Istvánra, aki négyes rímű alexandrinusaiban sokszor Ovidiuszt közvetíti, vagy Csokonaira, akinek majdnem harmincféle költőből vannak utánköltései. Miként ezeket, úgy Szenczi Molnárt is a kongenialitása emeli magasabbra a fordítónál s teszi *költővé*.

Íme tehát a munkájára fordított *idő rövidségének* köszönhetjük Szenczi Molnár spontaneitását, feladata képtelennek látszó voltának pedig köszönhetjük azt a szabadságot, amelyre igazi kongenialitása hatalmazta fel, hogy *költővé*, a 16–17. század egyik legkimagaslóbb nyelv művészevé lehessen, hogy korát századokkal előzze meg és a magyar nyelv fejlődésére gyakorolja áldott megtermékenyítő hatását.

Ha zoltáiraiban a belső tartalmát vizsgáljuk, egy szempillantásra kiviláglik, hogy a 16. század zoltárfordítótól élesen különbözik abban, hogy zoltárai szigorúan megmaradnak az Ótestamentum zoltárainak a világában. Zoltárversei nem parafrázisai a Dávid zoltárainak, hanem tisztán európai modern versekbe öltöztetései az óhéber költeményeknek. Míg magyar elődjei számára a zoltárok bibliai szövege csupán nyers, szabadon formálható anyag, melyet alkalmi lelki szükségletek szerint használtak fel saját nemzeti, vagy keresztyén, sőt sokszor meg éppen protestáns felekezeti érzéseik kifejezésére, addig Szenczi Molnár elrejtí önmagát és alázatos hűséggel marad meg a tiszta bibliai anyag és a hasonló objektivitással született francia s német minták mellett. Nem szövi tehát a 16. század magyarságának a szomorú keserűségével, nemzeti szétszakadozottságának a nyomorúságával az ótestamentumi választott nép költői anyagát, nem csinál az

ótestamentumi zsoltárokból újtestamentumi énekeket, még kevésbé vállalkozik arra, hogy magyar elődjei módjára a türelmetlen felekezeti polémia prózai eszközeiül használja fel ezeket az örök szépségű, ősi istenhittől duzzadó vallásos költői remeket: lemond arról a szubjektivitásról, amely a tér és idő szűk korlátai közé kényszerítette volna azt, ami általános és örök emberi: magyar nyelven megszólaló zsoltárai az ótestamentumi költészet legemberibb és mégis minden hívő egyén számára örökké aktuális érzéseinek a legőszintébb és legmegrázóbb kifejezései. Ez magyarázza, hogy a 16. század tisztán evangéliumi tartalmú protestáns énekeivel együtt Szenczi Molnár néhány zsoltára is belekerülhetett a 17. század pár katolikus énekeskönyvébe is.

Ha meggondoljuk aztán azt is, hogy hazájától már mintegy tizenöt éve van távol a messi idegenben, mikor hatalmas munkájába kezd, valóban elképedünk fogalmi világának a gazdagsága, nyelvének tiszta, érintetlen magyarsága, stílusának meglepő fordulatossága láttán. Magyarázatát ennek nem is kereshetjük másban, mint abban, hogy igazi nyelvtelenség – könnyedén tesz szert nagy nyelvismeretre, teológus, aki a héber nyelvben is teljesen otthonos, nyelvtanító, szótárkészítő, bibliafordító és még ezeken felül igazi *költő*, aki a rendelkezésre álló anyagból könnyedén alakítja elénk a korabeli magyar irodalomban addig teljesen ismeretlen versformákat.

Meglepő, hogy zsoltárainak a *nyelvén* sokszor nem is érezzük az elmúlt háromszáz esztendőt. Pedig mennyit fejlődött azóta az irodalmi nyelv! Közben lezajlott a nyelvújítás, amelynek az eredményei nyelvünkbe már teljesen beolvadtak. Az ő nyelvén szinte nem is érezzük a nyelvújítás szükségét: *mintha a magyar nyelv örök, változatlan szépségeit őrizné a számunkra*. Mai költő sem zenghetné maibb, üdőbb magyar nyelven az Isten háza utáni vágyakozást:

Óh Seregeknek Istene,
Mely kedves gyönyörűsége
A Te szerelmes hajlékidnak!
Az én lelkem fohászodik,

Tornácidba kívánkozik,
Óh Istene a magasságnak!
Áhítzik testem-lelkem
Tehozzád, élő Istenem!

Csak ezzel az erőteljes, gazdag, az ő tollán mégis oly hajlékonyá szelídült nyelvvel oldhatta meg feladatának a formai, a technikai részét is. S ha csodáljuk nyelvének a kifejezőképességét, erőteljes tömörségét, amellyel messze felülmúlja nem csak a közvetítő Lobwassert, hanem sokszor a kiváló francia eredetit is, akkor *mégjobban* megérdemli csodálatunkat zsoltárverseinek a formai gazdagsága, verselő technikája. Ha igazi művészi nagyságában akarjuk megérteni és méltányolni, nem szabad kiemelnünk őt a korabeli környezetből, s akkor látjuk, hogy e tekintetben is mennyire föléje emelkedik századának.

A 150 zsoltárt 125 különböző dallamra, csaknem ugyanannyi különböző versformába kellett öntenie. Gondoljunk csak rá, hogy milyen nehézkes formákban, hosszúra nyújtott sorokban döcög a 16. századbeli magyar vers! Balassa már a művészibb kor előfutáraként jelenik meg Szenczi Molnár előtt, de Szenczi Molnár századokkal előzi meg korát versformáinak a változatossága tekintetében.

A verssorok és a rímelhelyezések művészetében példa nélküli nem csak a korabeli, hanem a későbbi magyar verstörténetben is. A 16. század egyforma hosszúságú magyar verssorait nála a különböző 4–12 szótagú verssorok merész váltogatása követi, ezeket a legmeglepőbb, a magyar irodalomban addig ismeretlen és utána is még sokáig mellőzött rímelhelyezések teszik rendkívül gazdaggá. Nagy szó ez a 16. század „négyarkú” valóságos rímei korában.

Szenczi Molnár játszi könnyedséggel követi a francia rímelhelyezés bonyolult művészetét, s még ott is, ahol Lobwasser német mintája félrímekkel könnyít magán, ő pontosan tartja magát a francia versek eredeti formájához. Így a páros-, kereszt-, ráütő-, visszatérő- és középrímek a legszabadabb keverésben, a legművészebb megoldásban csengenek a zsolttáraiban. Ne csodálkozzunk, ha akadnak nála a mai fülünk számára úgynevezett *rossz rímek*, amikor csak a rag rímel a raggal (gyümölcsét–levelét), vagy még az sem egészen (élettel–rettegéssel). Sőt, ha néha csak egyetlenegy betű visszacsendülésével kel megelégednie (haragja–bizza), hiszen gyenge és rossz rímek elvegyülnek a legmodernebb íróinknál is – de mégis Arany, akár Szenczi Molnár versei nyomán is megállapíthatta volna a magyar rímkezelés törvényszerűségeit, mert Szenczi Molnár tiszta és asszonáncrímei valóban iskolapéldakép állhatnak az azóta már művészivé lett magyar nyelv költői technikája számára is. Különösen meglepőek zsolttáraiban az *alliteráció* gyönyörű példái, amelyeket eddig nem nagyon méltattunk figyelemre.

Én lelkiem erős hittel	Mint a virrasztó éjjel
Az Urat óhajtja,	A virradatát, várja. (130:3)

Mert csak ez az igaz Isten,
 Ki minket minden időben
 Megtart és vezérli életünket,
 Mindhalálig őriz bennünket. (48:6)

A nagy bűnak és bánatnak miatta
 Hegedűnket függesztettük fűzfákra. (137:1)

És ez ilyen inségemben	Sírok , ordítok szüntelen
Senki sincsen.	Én szivemben
Ki segítsen. (142:4)	E szertelen nyavalyán. (38:8)

Az alliterációt a magyar népdal és közmondásaink kiváltképpen kedvelik. Az idegen zsolttárformákban a magyar nyelv alliterációs játszisége éppen arra hívja fel figyelmünket, hogy a francia versformákat Szenczi Molnár mennyi magyar izléssel, csupa magyar lélekkel kezeli. Nagy művészete éppen az, hogy ezek, az ő idejében még csupa idegen formai keretek magyaros kezelésmódjuknál fogva úgy hatnak, mintha teljesen otthonos magyar verstechnikai eszközök lennének. Nem a magyar nép fia szavával szólal-e meg ezekben a sorokban?:

Ha a hajnal szárnyát venném
 És az égre emelkedném,
 És elrepülnék nagy messze,
 A külső tenger szélire:
 Ott is meglelnél Uram engem,
 Kezedet el nem kerülhetem. (139:5)

Vagy nem a magyar népköltészet hangja dalol-e a 127. zsolttárban?:

Hiába keltek fel reggel,
 Nagy későn feküdni mennén,
 Alig esztek a kenyérben,
 Mít kerestek verejtékkal: –
 Holott kit az Isten szeret,
 Annak könnyed ad eleget.

Vagy a népies krónikás énekhangját nem ismerjük-e fel a 45. zsolttárban?:

Egy szép dolgot hoz elő az én szívem,
A dicsó királyról lesz éneklésem,
Kit nyelvem megdicsér szép cifrával
Mint egy deák az írópennával.

Nem nehéz tehát megértenünk, hogy Szenczi Molnár zsoltárai miért lettek a magyar református nép lelki életének a színeivé, a magyar nép beszédjének a savává, nyelvének illatává. Az ótestamentumi zsoltárok lélekbe tapintó komolyságát, az isteni közellét egyszerre fényes és zordon valóságát, minden tételes dogmánál teljesebben és igazabban: a személyes átélés döntő erejével éppen azért képes Szenczi Molnár zsoltároskönyve a hívő lélek ügyévé tenni, mert *a mi élő nyelvünkön, a való élet meggyőző erejű beszédével, válhatott a mi saját egyéni élményeink kifejezőjévé*. Ezért volt kitorölhetetlen hatással azokra az íróinkra, költőinkre, akik a nép belső világával: a *lelkével* keresték és találták meg az összeköttetést: Arany, Tompa, Jókai, Baksay, Ady nyelve át és át van szöve zsoltárainkból vett tudatosan vagy akár tudattalanul őrzött emlékekkel.

Külön tanulmány tárgya az a kérdés, hogy Szenczi Molnár költői munkáját irányították-é, s ha igen, milyen mértékben befolyásolták a zsoltárok genfi eredeti zenei ritmusai. Hiszen tulajdonképpen megadott dallamanyaghoz írt magyar szövegeket, abból a célból, hogy azokat énekeljék. A szövegek fölé pedig ő maga jegyezte oda hűséges pontossággal Kálvin 1562-ben megjelent genfi zsoltároskönyvének a menzurális szögletes kótáit, amelyek félreérthetetlenül világos ritmusképletekkel közlik azt a csodálatosan gazdag genfi zsoltárének-anyagot, amely a kálvinista közösségnek a legjellegzetesebb zenei kincse lett szerte a nagyvilágon.

Ha ezek a ritmikus dallamoknak a tükrében nézzük Szenczi Molnár zsoltárainak a magyar verssorait, a szöveg- és a dallamritmusnak sokszor olyan pompás összecsengése lep meg bennünket, hogy az az érzésünk, mintha ezek a versek a zsoltárok eredeti ritmusa dallamának az éneklése közben születtek volna meg. Viszont vannak olyan verssorai, amelyeknél szinte azt kell feltennünk, mintha a költői fordításnak egyébre sem lett volna gondja, csak arra, hogy a dallamhoz a kellő szótagszám kijöjjön.

A kérdés nem könnyű. A francia zsoltároknak a zenei ritmus váltakozó ütemekben él éppúgy, mint a verssorok ritmusa is. Ugyanannak a zenei sornak többször is változik az ütemes tagozódása a verssoroknak a különböző versszakokban való ütemszerkezetéhez, lüktetéséhez képest.

Szenczi Molnár a maga magyar zsoltárait saját szavai szerint „az Francia nótákra az Lobwasszer Ambros Doctornak Német versei szerint formálta és szorította öszve”. Kétségtelenül kitűnik ebből, hogy tekintettel volt a francia dallamokra – de mégis azt kell mondanunk, hogy zsoltáiraiban a magyar verssorok ritmusa a genfi zsoltárok eredeti ritmikus dallamának a nem tudatos befolyásolása nyomán, inkább talán csak szubliminális prozódiai ösztönénél fogva alakult.

Ha ezt az egyezést zsoltárainkban a zenei ritmus és a szöveg között a mai értelemben, a modern ütemekben lüktető zene igényei alapján keressük, akkor sokszor érhet bennünket csalódás. Inkább az ősi népi énekkultúra értetheti meg velünk a Szenczi Molnár verseinek a dallamok ritmusához való igazodásában azt a belső törvényszerűséget, amely sokszor nincs tekintettel a szótagoknak vagy a hangzóknak a hosszúságára vagy rövidségére – nem időtartam, hanem súly szerint mér és nem a nyelv külső adottságai szerint, hanem az élő beszéd lelki rugóinak megfelelően szabályozza a szöveg és a zene viszonyát.

Ennek a megvilágítása még sok munkát igénylő feladat. De talán nincs rá alkalmasabb mező, mint éppen ez az ízig-vérig magyar poéta, és pedig éppen azért, mert – fordí-

tó, aki maga ajánlja a megoldás egyetlen lehető módját: a francia eredetinek a német Lobwasser, esetleg Melissus fordításával, továbbmenve pedig a Spethe-féle latin versekkel való egybevetését, hogy megtaláljuk a kielégítő feleletet arra a kérdésre, hogy a magyar fordító-poéta költői munkájának irányításában mennyi szerepe lehetett „az Francia rhytmusok”-nak, „az Francia nóták”-nak.

Megjelent a *Szenczi Molnár Albert* c. kötetben (Bp. 1939).

Széchenyi munkájáról

„Csak az a boldog, aki teremt s ennél fogva csak az, aki Istennek napszámosa.” Széchenyi István élethivatását így szabja meg: Dolgozom szorgalmasan s dolgozom önérettel. Lenyesik szárnyaimat, lábaimon járok. Levágják lábaimat, kezeimen fogok jární. S ha ezeket is kiszakítják, hason fogok mászni, csak használhassak.

Aki az emberek segítségére, hasznára akar lenni és hivatását be akarja tölteni, azelőtt nincs akadály. Kibúvót, kifogást csak a gyenge keres.

Az erős nekivág az akadálnak és leküzdve azt, még erősebb lesz!

Hálásnak lenni

Sok ember azt gyűlöli a legjobban, akitől a legtöbb jót kapta. Figyeld meg:

Valaki nagy vétünköt bocsátotta meg – szégyelljük magunkat és nem merünk szemébe nézni.

Valaki nagyobb kölcsönt adott – elkerüljük, hogy ne kelljen találkozni vele és előre köszönni.

Valaki kiemelt az ismeretlenségéből és felkarolt – kellemetlen a tudat és igyekszünk előrejutásunkat tehetségünkkel magyarázni.

Valaki jó állásba segített – lassan elhitetjük önmagunkkal is, hogy segítség nélkül is megillet a jó állás.

Valakitől ajándékot kaptunk – kellemetlen, ha látjuk és eszünkbe jut nagylelkűsége.

Valakinek sokat köszönhetünk – gyűlöljük őt érte, mert le vagyunk kötelezve neki.

Ismertem egy embert, aki mikor sántaságából felépült, vitrinbe tette mankóit, melyekre évekig támaszkodott.

Ha gyengeségben nem szégyellted elfogadni a segítséget – most miért bántod azt, aki veled jót tett?

A gőg és hálátlanság még senkit sem tett naggyá, de annál többeket az alázat és hála!

Anyák napi prédikációk

Bartha Sándor

Marosújtár

Édesanyák

Alapige: Lukács 1,28.38

Bibliolvasás: 1Korinthus 13,4–8a

Május első vasárnapja a családban, az anyaszentegyházban, a társadalomban anyák napja. E napon az édesanyák kerülnek az érdeklődés középpontjába, a szeretetteljes tiszteltetés, a hálás emlékezés középpontjába.

Ezen a napon Megváltó Krisztusunk édesanyjának, Máriának az alakját idézzük fel, hogy példája álljon örök emlékezetül előttünk, biztatásul, tanulságként minden mai és jövőendő édesanya előtt. Ezt szolgálja az anyák napja. Hogy odafigyeljünk, kellően becsüljük az anyaságot, a sokszor elfelejtett vagy megvetett anyaságot. Nem azt tehát, hogy évente egy nap erejéig különös tiszteletben részesítse ki-ki édesanyját, kedveskedjen egy szál virággal, egy köszöntő-köszönő szó hálájával. Nem, hanem hogy az anyaság méltóságát újra megtaláljuk, ami ellen annyit és annyszor vétettünk.

Hogyan áll előttünk a Szentírásban Mária, a Jézus anyja?

Áldott az asszonyok között – olvassuk az evangéliumban. Egy az asszonyok között, akiben minden gyermeket váró, gyermeket nevelő édesanyát kitüntetett Isten. Példávé tette már azáltal, hogy a gyermekáldás fogadására az Úr engedelmes szolgálóleánya volt. Boldogan vállalta és hordozta szíve alatt Isten drága ígését. Minden gyermeket vállaló, gyermekét váró édesanya ilyen drága ígérést hordoz. Istennek minden megszülető élet terve, célja van. Minden kicsiny életnek sajátos, Istentől nyert rendeltetése van.

Ott látjuk Máriát, mint gyermeke bölcsője felett vigyázó, gyermekében gyönyörködő anyát. Milyen nagy titok a bölcsőben nyugvó újszülött. Mi lesz belőle, ha felnőtt? Lehet nagy-nagy áldás egy család számára, egy nép, az emberiség életében, de lehet sok keserűség, fájdalom forrása is. Ezért e titkot kutató örök kérdés: „Mi lesz a gyermekből?” – aminek legvívódóbb megfogalmazója maga Mária. Mennyi bölcső fölé hajló imádság, féltő, reményteljes könyörgés száll Istenhez az édesanyák szívéből, hogy a kegyelmes Isten tegye áldottá, áldásossá gyermekeik életét.

Nem könnyű az anyai hivatás. Mint minden isteni küldetésnek, az anyaságnak is nagy a felelőssége és terhe. Ezt látjuk a Mária életében is. Az agg Simeon szavai már utalnak erre: „a te lelkedet is általhatja az éles tőr”. Hányszor járta át szívét a gyermekéért aggódó, őt féltő fájdalom töre! És hányszor jár át minden igazi anyai szívet ugyanez a féltő szeretet, amikor a gyermek beteg, amikor a gyermeket bántják. Amikor látják, tudják, hogy gyermekeik a felnőtté válás belső harcát vívják. Amikor érzik, segíteni kellene rajtuk, nekik – és nem tudnak. Nem lehet!

Ez az anyai sors. Az Ige elénk állítja Isten Egyszülöttje édesanyjának példáját, hogy tőle tanuljanak az édesanyák, a szülők alázatot, engedelmisséget, bizakodó jó reménységet, szent biztatást.

Az édesanyák nem tudhatják, mire nevelik gyermekeiket, de azt tudhatják, a Jézus anyja példáján át is: Isten arra méltatta őket, hogy gondoskodó vigyázással mindent megtegyenek annak érdekében, hogy a gyermekeikben elrejtett ígélet kibontakozzék. Ezt a vigyázást láthatjuk Mária életében.

Erre tanítja meg Isten, amikor a tizenkét éves gyermeket kétségbeesve keresi, hogy végül a templomban találjon reá. Majd a kánai menyegzőn, vagy akkor, amikor Mária aggódva próbálja életét védeni s anyai féltéssel kivonni ellenségei közül, hogy megtanulja, hogy az élet csatasorába beállott gyermeke már nem csak az övé.

Ismeritek-e ezt az érzést édesanyák? Amikor gyermekeitekért már csak imádkozni tudtok, már csak követni, figyelemmel kísérni tudjátok útjaikat.

Aztán ott látjuk Máriát a kereszttel. Összetörten. A legélesebb tördőfessel a szívében. Bizony más formában ugyan, de hányszor kell átélni ezt egy-egy édesanyának. Honnan van erő, hogy elviselje ezt a fájdalmat? Bizony isteni erőforrás kell erre, az Istenben bízó hitnek az ereje.

Édesanyának lenni nemes küldetés, nehéz feladat, nagy felelősség. Sok lemondás, sok fáradtság. Édesanyának lenni, gyermeket vállalni, nevelni nem mindig előnyös. Viszont igen nagy áldás lehet. Az áldás nem ugyanaz, mint az előny. Ezt kell megérteniük sokaknak, akik azt latolgatják: vállaljanak vagy ne vállaljanak gyermeket.

Amikor arra gondolnak a gyermeket szülni, nevelni rendelt édesanyák, szülők, hogy újabb teher, újabb fáradtság, virrasztás, újabb fájdalom és gond, gondoljanak arra is, az anyaság esetleg adott esetben nem előny ugyan, de áldás. Isten különös áldása, s minden gyermek az ő ajándéka. Gyermeke születéséért odaadott mindent, hogy megtartó, megváltó kegyelmébe vegyen minden édesanyát és gyermeket.

Tegyétek azért az Ő szerető kezébe gyermekeitek életét, sorsát és mondjátok Máriával együtt: „Ímhol az Úrnak szolgálója; legyen nékem a te beszéded szerint” – a te akaratod szerint.

Adja Isten, hogy a gyermekáldás utáni vágy az engedelmes elfogadás által, nyerje el az anyaság a maga méltóságát, s az anyák napjának ünnepe nyerje el a maga ékességét, melyen mi felnézünk az édesanyákra, Isten pedig örvendve tekint le reájuk. Amen.

Zsisku János

Belényes

Naini édesanyák

Alapige: Lukács 7,11–17

Bibliolvasás: Zsoltárok 66,1–10.16–20

Kedves Testvéreim!

Megvallom előttetek és nektek, hogy manapság többször elgondolkozom azon, hogy Nainban hogyan lett volna, ha ott az események megfordítva következtek volna be. Ha a fiú kísérte volna temetőbe az édesanyját. Egyetlen gyermek az özvegyet, akinek szemefénye volt. Azt, aki ez idáig mindent kiharcolt, biztosított, megadott számára.

Odalett volna a fájdalomtól, vagy azt mondta volna egykedvűen: Istenem, hát végül is ez a természet rendje, nem szenved már többet, Istennek legyen érette hála. Majd csak lesz valahogy, meg leszek valahogy én is nélküle.

A Lukács 7,11–17-et olvasva, legtöbbször ennél a 15. versnél szokásom elidőzni: a fel-támasztott naini ifjút adá Jézus az ő anyjának.

Visszaadta, újból fiává tette.

Anyák napján gondolkozunk el, testvéreim, ezen: valamikor mennyire övéi voltunk. Kar, szem, szív és imádság közelbe voltunk hozzá.

Aztán..., mintha elvesztünk, meghaltunk volna, legalábbis az ő számára, ő reá nézve, akár a naini ifjú.

Mi, testvéreim, sokszor szoktunk anyák számára átmenetileg, időlegesen elveszni.

Kórházi látogatásaim során mondotta egy művelt, sokat olvasó hívem: tudja, tiszteletes úr, néha annyira kinkeserves dolog édesanyának lenni. Mindössze 15 km-re élek magányosan a várostól, ahol a fiam és lányoméék élnek. Oly ritkán köszönnek rám, mintha fényévek távolában lagnánk egymástól. Három hete fekszem már itt a kórházban, s ha nem jöttek, mikor egészségesen találtak volna, most, itt még inkább elkeserít, hogy betegségem sem hatotta meg, vonzotta hozzám őket.

Édesanyákat hallottam sírni: ha kutyakölyköt szültem volna, még az is jobb volna hozzám. Lehet hogy a Halley üstököszt utánozzák (76 évenként látogat földközelpbe). A mi gyermekeink pedig néha, nagy ritkán, havonként, félévenként járulnak anya és szülő közelbe.

Sok naini édesanya zokogása veri fel az anyák napja csendjét. Mert fia, lánya, Istennek hála még él ugyan, sőt az is lehet, hogy virul és duskál, de tőle már nem csak köldöksinórra, de szívre nézve is, régen és megátalkodottan elszakadt.

Egy édesanyát mindaddig látogattak a kórházban gyermekei, amíg egyszer azzal az örömmel fogadta őket, hogy jobban van, van remény a gyógyulásra, hazamehet otthonába, családi körébe. Ettől kezdve egyszer sem látogatták meg. Hiába táviratozott a kórház, hogy jöhetnek édesanyjukért. Nem jöttek. Amikor a mentő hazavitte, senki sem várta. Kis otthona be volt zárva előtte s a hatóságoknak kellett azt felnyitnia, hogy lakásába bemehessen. Ezért az otthonért élt-halt az édesanya. A tulajdonába jöve (övéi közé), azok nem fogadták be őt.

Tudunk mi, Isten szolgálói, lelkigondozó beszélgetésekből olyan anyákról is, akik irigylük ezt a naini özvegyasszonyt, aki egyetlen fiát kíséri ki a temetőbe, mert annak legalább maradt a fiából bár egy koporsó, egy holttest, egy sírkő, valami tárgyi emlék.

De én? Én mivel érjem be?

Az én (állítólag még élő fiamból) nem jut, nem jár már nekem bár félévente egy levél, havonta legalább öt perc telefonbeszélgetés. Ez sem és ennyi sem...

Anyák napján a gyertyatartók és édesanyák közt szemléző Jézus meghallja nem csak a naini, de a mi gyülekezetünkbeli édesanyák csendes szípigását, hangos felzokogásait.

Megkönyörült az egykori nainin, és mondá neki: ne sírj! és oda menvén illeté a koporsót.

Ez a megilletett, Krisztustól érintett koporsó, anyák napján nem más, mint a mi hálátlan, méltatlan gyermekszívünk.

Börtönpszichológus mondotta: „legnehezebb eseteim azok, akiknek erre a szóra, hogy: anyám, nem jut eszükbe semmi”.

Nem jut sokszor nekünk sem eszükbe, hogy az Atlanti-óceán mélypontja 7370 m, de ki lenne képes az anyai jószág mélységét megmérni?

Nem jut eszükbe az sem, amit a bölcs mondott: „Amikor Isten egy embert fel akar emelni, és nagy dolgokra előkészíteni, azt az édesanyjánál kezdi.”

Vagy Baden Powel (a cserkészmozgalom atyjának) vallomása: „Ha volt valami sikerem az életben, mind-mind az anyámnak köszönhetem.”

Anyánk arca a legszebb emberarc számunkra. Erről vall Pusztá Sándor, a költő, a *Donum(juss)* c. versében:

Kaptál egy arcot, apád, anyád arcát,
kaptál egy nevet, hordozd becsülettel,
kaptál egy kezet, ne ereszd, ne ereszd el.

Anyánk szemét csillaghoz hasonlítja Csanád Béla:

„Anyám küzdelmes, hősi élete,
ahol gyermek voltam, az a ház,
amely felett örökkön örökké
betlehemi csillag ragyog
s anyám szeme a legfényesebb csillag.”

Vannak valamikorról, valahonnan édesanyákkal kapcsolatosan ilyen letűnt, messze tűnő szépségeszményeink.

Az ő arcszépsége párosult bennünk a szívjóság feledhetetlen többletével. Tőle, róla tudjuk igazán elmondani: „a szépasszonyok tetszhetnek egy hétig, de a jóasszonyok életük végéig szépek”. Tőle tanultuk meg: „ajj annak a nőnek, akinek egybe sincs, csak pénze és szépsége!”

Mindezt láttuk, észleltük, éltük, feléltük valaha. Anyánk szépségének, jóságának, tanításainak voltunk „fogyasztói társadalma”.

Aztán lassan minden, de minden annyira elváltozott. Nősültünk, férjhez mentünk, kirajzoltunk és ő, ő sem maradt, maradhatott közben a régi.

Erasmus mondja: „Senki sem veszi észre, ha a fiatalság elszállt, csak azt, hogy elszállt, és nem vesszük észre, hogy az öregség megérkezik, csak azt, hogy már itt van.”

A naini asszony özvegyasszony lesz lassan, és anyánk is öreg anyánk. Mi bokrosodunk, míg ő lombtalanodik. Nem az a baj, hogy telik az idő, öregsünk, csak el ne hüljünk a szívünkben. Ne legyünk jégcsap gyermekei. Erre ad Isten vót, menyet, unokát, dédunokát, hogy szívünk forró maradjon, nevetni tudjon ezután is. És most sem mi szeretünk odaadóbban, felülmúlhatatlanabban.

Tudok egy olyan dédanyáról, akinek 37 unoka, dédunoka áldja naponkénti közöttük való „krisztuskodását”. Mint a 37 nevet hibátlanul, össze nem tévesztve képes bármikor felsorolni. Mikor rákérdeztem, hogy a népdal szerinti „Egy asszonynak kilenc lánya, nem győzi számlálni” ellenére, ő hogyan tudja mindüket eszében tartani, azt válaszolta: érettek elmondott minden esti imáim során rögzítettem felcserélhetetlenül a keresztnevüket.

Öreg, öregedő édesanyánk, sajnos (előbbi kitételem szerint) nem csupán elárvul, lombtalanodik, hanem el is idegenül, jobban mondva, mi idegenedünk el tőle. Egy nagy gondolkodó következtetése: „Mi a szívünkkel tudunk csak igazán szívtelenek lenni.”

Hogy meddig is? Mennyire bírunk anyamegvetők, tagadók lenni, erre nézve álljon itt egy megtörtént, nemzedékünknek gyermeki hálátlanságát bizonyító kordokumentum.

Egy édesanya, férjével együtt, három leány- és három fiúgyermeket nevelt fel, sok munkával és fáradsággal. Mikor a gyermekek sorra kirepültek a szülői házból, az özvegy anya szétosztotta közöttük csekély vagyonát, az ő körükben szándékozván leélni hátralevő napjait.

Először legidősebb fiához költözött, aki legutoljára nősült meg. Alig múlt el néhány hét, a fiú így szólt édesanyjához: „Ne haragudj meg, édesanyám, de a szobában, ahol a karosszéked áll, ott szeretnék elhelyezni újszülött gyermekünk bölcsőjét.”

Az anya megértette a célzást és elköltözött a középső fiához. A lakás itt tágasabb volt, de néhány hét múlva a fiú megjegyezte: „Anyám, te nagyon kedveled a meleget, de én nem bírom elviselni!” Mit tehetett az anya, elköltözött a harmadik fiához.

Itt sem sokáig örvendhetett a vendégszeretetnek. A legkisebbik fia ugyanis pékmesster volt, egész nap dolgozott. Ezért így szólt anyjához: „Tudom, hogy szeretnél lepihenni ebéd után, de nálunk nagy a sürgés-forgás, hiányzik neked a megfelelő nyugalom.”

Az anya most is megértette a célzást és legidősebb lányához költözött.

Szép, tágas, emeletes házban laktak. Eleinte rendben ment minden, majd így szólt hozzá a lánya: „Anyám, én mindig aggódóm, amikor az emeltről jössz lefele és templomba mész, egyszer még lecsúszol és leesel a lépcsőkön.”

Mi mást tehetett az anya, minthogy a folyó partján, földszintes házban lakó lányához költözött. A menyecske is szabadulni akart az idős anyától és ezt mondta neki: „Úgy látom árt neked az itteni nedves, párás levegő. Elköltözhetsz Anna lányodhoz, akik messze a folyótól tágas és száraz lakásban élnek!”

Így is történt.

Ennek a lánynak sírásó volt a férje. Történt az egyik nap, hogy öt éves kislánya, nem sejtve szavai következményét, így szólt a nagymamájához: „Nagymamám azt mondta a múltkor anyukámnak, hogy elég lenne neked az a kamra is, ahová a halottakat helyezik el temetés előtt.”

Ezt a sértést már a nagymama sem tudta elviselni. Fájdalmában megszakadt a szíve. Belehalt a magzatai könyörtelen elutasításaiba.

A naini ifjú feltámasztásának történetében, ráérezésem szerint, Jézus egy másmilyen fiát adott vissza az édesanyjának. Ezért választottam e történetet anyák napi alapigémül.

Hiszem, hogy ugyanaz a Jézus állt itt ma középen, és szólt a közönybe, hálátlanságba behalt szívekhez, ebben a szívben még a klinikai halál állapotában kuporgó lányokhoz, fiakhoz, unokákhoz és dédunokákhoz: ifjú, vagy koros, anyaméh szülte, én néked mondom: kelj fel! Kelj fel, „ne vess el engem az én vénségem idején; mikor elfogy az én erőm, ne hagyj el engem!” (Zsolt 71,9)

Csak egyet szeretnék még lelketekre kötni anyák napján.

Belényesben, ahol szolgálok, egy több mint négyszáz árvának otthont adó árvaház létezik. Anyák napi beszédemet azzal indítottam: mi lett volna, ha a naini halottvivők a naini ifjú helyett, annak anyját vitték volna a rudakon?

Nos, a Belényesben ápolt négyszáz gyerek közül sokaknak élőhalott anyjuk van, olyan, aki bedugta porontyát az árvaintézetbe, hogy a maga bűnös, felelőtlen életvitelét folytathassa.

Egy jómódú, világ gyönyöreinek élő anya gondozónőt fogadott lánykája mellé. Időnként, még külföldi útjairól is, drága ajándékokat küldözgetett beteg gyermekének. Egyik ilyen értékes ajándék átadásakor a gondozónő így szólt: „Látod milyen figyelmes édesanyád van, hogy ilyen szép ajándékokkal gondol rád?” A nyomorék lányka könnyes szemmel válaszolt: „Édesanyám, ne küldjél nekem semmit, én... téged akarlak.”

Nainiban köztünk járt Jézus anyák napján. Anyát adni az elenyészlő fiaknak, és fiakat az elfelejtett, egyedülvaló, magukra hagyott édesanyáknak.

Adjon a kegyelem Istene áldott és boldog anyák napi, újbóli egymásratalálást! Ámen.

Prédikáció mennybemenetel ünnepére

Czakó Jenő

Az Igévé lett test

Alapige: Lukács 24,50–52
Bibliavásás: Márk 16,14–20

Talán nincs még egy hely a Szentigében, amely olyan világosan megmondaná, hogy mit is csinált az Úr életének ezen az utolsó alkalmán tanítványaival, mint ez a hely.

Mi elég sokat beszélünk és hallunk a testté lett Igéről, arról az emberi testben megjelent örömuzenetről és kegyelméről Istennek, aki három esztendei földi vándorlása alatt csak jót tett, csak áldott, s csak sebeket kötözött be; csak bűnösöknek adott új reménységet; akiben folt nem találtatott; aki felől még ellenségei is megállapították azt, hogy úgy beszélt, ahogy ember még nem beszélt a földön.

Testté lett az Ige, hogy a nép, amely sötétségben ül, lásson nagy világosságot; hogy akiknek a szíve szomjúhozik, azok megelégtessenek. És valaki, aki meglátta, hogy ki Ő, így szólt felőle: „És mi láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének a dicsőségét, aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal” (Jn 1,14).

Ott volt János, ahol ezt a dicsőséget lehetett látni: Cézárea Filippi mellett, és a jeruzsálemi felházban is.

Sok mindent lehetne mondani arról, miképpen készíti elő az Úr tanítványait arra, hogy Őt a test szemei helyett a lélek szemeivel lássák; hogy ne testi kapcsolatok – amelyek végül is csak három esztendeig tartottak – fűzzék őket egybe, hanem örökkévaló kapcsolatok. Egy kijelentésére azonban csak kitérek a mi Urunknak, amikor azt mondja a János evangéliumában: „Azon a napon megtudjátok majd ti, hogy én az én Atyámban vagyok, és ti énbennem, és én tibennetek.” (14,20) Valami olyan új viszonyba kerülnek egymással az Úr és a tanítványok, aminek a mélységét csak akkor tudják megérteni, amikor benne lesznek. Egymással járnak, egymással élnek; ismerik már egymásnak a gondolatait is – három esztendő megosztott gondja és öröme minden közfalat ledöntött közöttük. Emberi viszonylatban közelebb már nem kerülhetnek egymással.

És mégis: Jézus azt akarja, hogy még sokkal teljesebben az övék legyen, egyszóval, hogy bennük éljen. Ez a bennük való élet, ez az elválaszthatatlan életközösség másképpen el sem képzelhető, csak úgy, hogy Jézus felülemelkedjék az idő és tér korlátain, hogy megdicsőüljön. Hogy nem itt, vagy ott levő, nem ekkor vagy akkor levő, hanem mindig és mindenütt levő hatalmasság legyen, aki egy időben tud megszabadítani bűneiből egy kínait és egy amerikaiit... Ha ez így volna, akkor Jézus csak a múlt idő megváltója és azoknak a megváltója lenne, akik Őt test szerint látták, de mi közünk lenne nekünk Őhöz és az Ő kegyelméhez? Nem ez az, amiről a Szentlélek bizonyosságot tesz, hanem az, hogy Ő él, és aki hisz benne, az is élni fog.

De maradjunk szorosabban annál a tárgynál, amelyet textusunk ad kezünkbe.

1. Kivivé pedig őket Bethániáig. Itt figyelembe veendő az, hogy honnan és hová vitte őket. A gyűlöletnek, az istentagadásnak és lázadásnak a városából és környezetéből, amelyről a próféta megmondta, „lehetetlen, hogy a Messiás ne Jeruzsálemben vesszen el”. Az a város volt az, amelyhez őt magát is nagyon kedves emlékek fűzték. Visszaemlékezhetett azokra az első látogatásaira, amelyet szüleivel tett ott; feledhetetlen beszélgetésére a papokkal és írástudókkal. Újra fájdalmas sajnást érezhetett szívében a fölött, hogy ez a város visszautasította mindazt a nagy szeretetet, amellyel Ő közeledett felé és

az Ő szeretetét gyűlölettel jutalmazta. És Ő ezt a várost még bűnében is szerette és tudott sírni azoknak a bűnei fölött, akik nem sírtak a maguk bűnein. Az a város, amely annyira a bűnnek a rabigájában van, hogy ma még áldja azt, aki jó az Úrnak nevében, holnap pedig már keresztre feszíti; ahol a vallásos élet képviselői is a gyakorlatban isten-tagadók; ahol Jézust csak gyűlölni tudták, az a hely nem lehetett tanúja az Ő megdicsőülése teljességének, az Ő mennybemenetelének.

Kivitte őket abból a környezetből – magával, mint ahogy kivitte őket már máskor is egy olyan környezetből, amely akadályba lehetett volna annak, hogy nekik magát kijelenthesse. Amint kivitte Pétert és Mátét és Zákeust a régi környezetből, mert a maga és Isten környezetébe akarta visszavinni. Amint tégedet is ki akar szakítani régi életedből, mert másként nem lehetsz teljesen az övé. Ott kell hagynod a te régi életednek minden bálványát, szeretve tisztelt szenvedélyét és megkötöttségét, mert útjában állnak Krisztusnak a szíved felé vezető úton. Lehetett sok szépség, gazdagság, sok tudomány és kincs Jeruzsálemben, lehetett a zsidó vallásos élet középpontja, mégsem az a hely volt, ahol Jézus a maga igazi káprázatát legszívesebben mutatta volna meg. Hol van Jeruzsálem kincse, aránya? De annak az asszonynak a cselekedetét, aki egyszer Bethániában, a poklos Simon házában semmire másra nem hallgatott, csak a szíve szeretetére, annak az asszonynak a cselekedetét prédikálják mindörökké.

Kivitte őket Jézus Bethániáig. Nem csak testi értelemben, de lelki értelemben is. A gyűlöletnek a városából, a meg nem értés világából, az egyhangú, reménység nélkül való életből kivitte őket egy új életbe, amelyben a szeretet volt az uralkodó érzelem, a szolgálat volt a legfőbb cél. Kivitte őket arra a lelki állapotra, amelynek a leghűbb kifejezője annak a kis bethániai háznak a légköre, ahol Jézus olyan szívesen tartózkodott. Azt olvassuk, hogy „szereti Jézus Mártát és annak nőtestvérét és Lázárt” – mert ott Őt is szerették.

Ide vezette el Jézus az övéit, hogy ez a környezet legyen tanúja annak, amik elkövetkeznek. Itt mondta egyszer azt, hogy Ő a feltámadás és az élet; hát most lássák meg ezek az emberek ezen a helyen, hogy az Ő beszédei igazak, hogy lássanak és még inkább higgyenek.

2. „És felemelvén az Ő kezeit, megáldá őket.” Itt csak a megáldás ténye említetik. A megáldás szövegét közli a Máté evangéliuma: „íme, én titeket vagyok minden napon a világ végezetéig”.

Mi elég sokat beszélünk olyan dolgokról, amelyekről nem tudunk semmit, amelyeket még soha sem láttunk, se nem éreztünk. Ilyen nagyon sokat használt kifejezés ez is: áldani. A sok használatból már annyira elkopott, hogy szinte nem ismerünk rá. S ha megkérdezném az én kedves hallgatóimat, hogy mit jelent: áldani, akkor bizonyára nagyon kevés és nagyon sovány feleleteket kapnék. Mit jelent az, amikor Isten azt mondja, hogy: megáldalak? Mit kérek én akkor, amikor azt kérem, hogy: Áldjon meg engem vagy téged az Isten? Mit jelent végül az, hogy én áldjam az Istent? Nagyon gyakori eset az, hogy mi így használunk egy-egy kifejezést. Soha sem álltunk meg egy pillanatra, hogy gondolkozzunk az értelme felett. Hogy is lehetne benne ilyen esetben az egész lelkünk az imádságunkban, amikor még azt sem tudjuk, hogy mit kérünk akkor, amikor áldást kérünk; azt sem tudjuk, mit csinálunk akkor, amikor áldunk...

Ami értelmetlen, sőt érthetetlen volt előttünk, íme, az most nyilvánvalóvá lesz akkor, ha megnézzük az Úr áldásának a lényegét. Amikor az Úr áld, akkor önmagát ajánlja fel: Én veletek vagyok minden napon... Megáld bennünket, úgy, hogy a maga állandó jelenlétével betölti az életünket, hogy Ő mibennünk éljen, hogy a mi tulajdonunk legyen. Amikor Isten Mózesnek, Józsuénak, vagy még korábban Ábrahámnak azt mondta, hogy

„veled lesz az Úr a te Istened mindenben, amiben jársz!”, akkor tulajdonképpen áldást mondott; az ön maga állandó jelenlétét ajánlotta fel az övéinek.

Közös tőből származik ez a szó, hogy áldoz és áld (sőt az áldomás is), de megvan az értelmi kapcsolat is a két szó között. Isten odaáldozza magát akkor, amikor áld. Viszont az ember is odaáldozza magát, amikor Isten áldja. Vagy amikor Ábrahám azt a felséges ígéretet nyeri Istentől, hogy megáldja őt Isten és áldássá teszi, ez az áldássá lével más ember számára sem jelent egyebet, mint azt, hogy azokért az emberekért odaáldozza magát az illető.

Ez az értelme az Úr Jézus utolsó áldásának is: nem egyéb ez, mint még egy újabb megisméltése a már sokszor elmondott ígéretnek: „Veletek lesztek!” És mi ez alatt az áldás alatt járunk. Ez az áldás a mi erőnk. Egy ember olyan mértékben áldott, amilyen mértékben él benne Krisztus. Ha meg akarod tudni, mi módon volt lehetséges az, hogy Pál olyan áldott életű ember volt, akkor halld meg bizonyágtételét: „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.” Ne legyen a te áldásod se csak szavakban kifejezett áldás, hanem legyen egész életednek az odaáldozása Isten oltárára. Vajha ez az elhasznált, sokszor értelem nélkül ismételt kifejezés új értelmet nyerne életedben azáltal, hogy megtelne tartalommal, a te életednek igazi és teljes odaadásával...

3. „Míg áldá őket, tőlük elszakadván felvitették a mennybe.” Itt pedig azt olvassuk, hogy tőlük elszakadván áldja meg őket. De hiszen, ha az áldás azt jelenti, hogy „veletek lesztek”, vagy pedig – mint másutt mondja – „ti énbennem és én tibennetek”, akkor hogyan valósul meg ez, ha éppen most szakad el tőlük?

Elszakadt tőlük; voltak olyan természetű kapcsolatok az Úr és a tanítványok között, amelyeknek teljességgel meg kellett szűnniük, ha Jézus egész életüket betöltő erő akart lenni. Még a feltámadott Krisztus is, aki ott evett velük együtt a sült halból, ott beszélgetett velük a felházban, együtt törte meg a kenyeret a tanítványokkal Emmausban – egy egész sereg földi természetű dologgal kapcsolódik a tanítványok szemében, olyan természetű dolgokkal, amelyek a teljes lélekközösségüket megakadályozhatták volna. Nem tudta volna Jézus megáldani őket áldásának teljességével, ha ezek a kapcsolatok fennállnak. Nem lehetett volna teljességgel Istenükké sem, ha ott marad közöttük testileg...

Karácsonykor az Ige testté lett. Jézus mennybemenetelekor a test ismét Igévé lett. Visszatért isteni állapotába, ugyanakkor itt maradt velünk – most már mindannyiunkkal s egészen a világ végezetéig. Ezért mondja nekik Jézus: „Ha szeretnétek engem, örvendeznétek, hogy azt mondtam: elmegyek az én Atyámhoz.” (Jn 14,28) Az Atya jobbján Jézus részt vesz a világ kormányzásában, s visszatérve megítélésében.

4. „Ők pedig imádván őt, visszatértek nagy örömmel Jeruzsálembe.” Ez a befejező mondat három fontos tényre is rögzít: a) A megdicsőült Krisztus tanítványai imádatának tárgya lett. Ő tanította őket imádkozni, s most Őt imádják, és csak Őt – míg egyszer majd minden térd meghajol előtte. Te imáod Őt? b) A mennybe ment és igéje, Szentlelke által mégis itt maradt, Krisztus tanítványai örömeinek kiapadhatatlan forrása lett. Pál nehéz helyzetében is így ír: „Örüljete az Úrban, mindenkor!” c) Van a tanítványoknak bátorságuk visszamenni abba a városba, amelyben az Urat megfeszítették. A megdicsőült Krisztus minket ebbe a világba küld szolgálni, miután felülről való erőket közölt velünk. Végezzük-e ezt a szolgálatot?

Mennyei otthonunk

Alapige: János 14,1–3
Bibliailvasás: Jelenések 7,9–17

Kedves Testvéreim! Mennybemenetel ünnepe mennyei otthonunkra irányítja a figyelmünket.

Mi, falun élő emberek is tudjuk, mert halljuk, olvassuk, olykor a televízió képernyőjén is látjuk, de valójában igazán nem érzékeljük azt a súlyos gondot, hogy mennyi hajléktalan, otthontalan, lakóhely nélküli ember tengődik ezen a világon. Mert faluhelyen egy kicsit más a helyzet. Ott mindenkinek van valamilyen otthona. Kisebb vagy nagyobb, díszesebb vagy szerényebb, gazdagabban berendezett vagy szegényes, bár valamilyen kis kunyhó, ahol házanépével, családjával meghúzhatja magát. Általában mindeki arra törekszik.

Nagyvárosokban, különösen világvárosokban azonban más a helyzet. Ezekben nagyon sok olyan ember tengődik, akinek nincsen fedél a feje fölött s éjszakára parkokban, egy-egy padon, vagy bokor tövében, erdő szélén, híd alatt, metró- vagy vasútállomások várótermeiben húzza meg magát, ha megtűrik.

Bizony nagy dolog a hajlék, az otthon. Akkor is ha van, de még inkább akkor, ha nincs.

1. Nem csoda hát, hogy az ember célkitűzései, törekvései között első helyen áll az, hogy valahol egy kis otthont teremtsen magának és családjának. „Miért vagyunk a világban – kérdezi Tamási Áron? – Azért, hogy valahol otthon legyünk benne.” Az *Ember tragédiájában* az Édenből kiűzött Ádám leüt egy karót s azt mondja: e nagyvilágban e tér lesz otthonom. Otthonom, ahol biztonságban érezhetem magam, ahol a sok nyugtalanság között megnyugodhatok, munkámhoz, életküzdelmemhez új erőt gyűjthetek. Bizony az otthon, a lakóhely elsődrendű fontosságú az ember számára.

Milyen csodálatos, hogy még az örökkévaló Isten vonatkozásában is kidomborodik a Szentírásban az otthonnak, a lakóhelynek a fontossága. Gondoljunk csak Bölcs Salamon templomszentelési imádságára: „Építve építettem házat néked lakásul; helyet, ahol örökké lakjál” – mondja imádságában az Örökkévalónak, akit az egeknek egei be nem fogadhatnak. S ezt Salamon is tudja, akár csak mi, amikor templomainkban énekeljük:

„Nagy Isten, Te lakozol itt
Dicsőséges jelenléteddel
S legelteted híveidet
Életadó szent beszédeddel.”
(93. dics., 1. v.)

2. Testvéreim! Amikor megköszönjük Istennek földi lakóhelyeinket, a mai szent Ige arra tereli a figyelmünket, hogy van nekünk egy másik lakóhelyünk is: a mennyei. „Mert tudjuk, hogy ha e mi földi sátorházunk elbomol, épületünk van Istentől, nem kézzel csinált, örökkévaló házunk a mennyben.” (2Kor 5,1) Honnan tudjuk? Pál apostoltól? Elsősorban nem, hiszen ő ezt a bizonyosságot csak utána mondta Annak, aki feltámadása után visszatért a mennybe, s Aki elbizonytalanzkodott, aggódó szívű tanítványait így vigasztalta: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek ébenem. Az én Atyám házában sok lakóhely van.” (Jn 14,1–2)

Az az út, amelyre most Jézus lép, a legsúlyosabban fenyegeti a tanítványok hitét. A Jézusban való hittel együtt az Istenbe vetett hit is kockára kerül. Hiszen Ő maga mondta nem sokkal előbb, hogy „Aki hisz énbenem, nem én bennem hisz, hanem abban, aki elküldött engem.” (Jn 12,44) Ezért hangzik hát a hitet élesztgető, erősítő biztatás: ne nyugtalankodjék a ti szívetek, higgyetek Istenben és higgyetek énbenem. Mert ím, körvonalazódik, kirajzolódik már ennek a hitnek a diadala: nem csak itt, hanem odaát is van lakóhelyetek. A Fiú, aki nem akar egyedül élni, övéi nélkül élni, helyet készít, mert magához akarja vonni mindazokat, akik hit által az övéi: magához veszi, azaz Isten atyai hajlékába gyűjti őket.

Milyen csodálatos, érzékletes ez a kép a házról, a lakóhelyről, az otthonról, amit az Úr itt használ. Jelenti a mennyei Atyával való szorosabb és végérvényes életközösséget, ennek a lehetőségét, amely minden hívő ember előtt megnyílt Jézus Krisztusban. Ezt a hajlékot nem lehet senkitől sem elvenni, ebből nem lehet senkit sem kilakoltatni, utcára tenni. Ezt a hajlékot „csak” elveszíteni lehet. Vigyázzatok azért és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek; félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez üdvösségeketek! Isten kegyelméből megfutva a pályát, eltöltve a kiszabott esztendőket, égjén szívetekben a vágy:

Bár térhetnék haza,
Hol készen vár a hely,
Hol bűnnek nincs szava,
S a szív békére lel;
Hol új ének fakad
Dicsőült ajkakon,
Hol pálma, korona
Az elnyert jutalom.
(382. dics., 1. v.)

Három tényre szeretnék itt még utalni.

Először: mert a mennyei Atyánál van hely, azért tud nekünk lakóhelyet szerezni Jézus Krisztus.

Másodszor: az Ő elmenetele, tőlünk való elszakíttatása, időleges csupán – visszajön!

Harmadszor pedig arra a tényre, hogy állandó „lakásunk”, teljes biztonságunk a vele való közösségben van, s ide pontosan akkor érkezünk, amikor látszólag a legteljesebb bizonytalanság lesz úrrá rajtunk: a halál óráján.

3. Mit tudunk erről a mennyei lakóhelyről, menyei otthonunkról? Sokkal kevesebbet, mint szeretnénk és sokkal többet, mint vélnők. Persze, a titkok az Úréi, a mi Istenünkéi, a mieink csak a kijelentett titkok. (5Móz 29,29)

Tudjuk azt, hogy áldott otthon a mennyei otthon. A földi is lehet az. Mi teszi ilyen-né? A falak, a bútorzat, a berendezés? Nem! hanem a meleg szeretet, amivel oda hazavárnak, s amelynek légkörében jól érezzük magunkat.

Ugye, emlékeztek még Arany János szép versére:

Mint a madár a fészkére,
Szomju vándor hűvös ére,
Mint a gyermek anyaölbé:
Vágyom én e nyájas körbe.

Itt, enyelgő kis családom
Közt, van az én jó világom,
Künn borong bár a magasban:
Itt örökké csillagos van.

A mennyei lakóhely, a mennyei otthon azért a legáldottabb, mert azt a megváltó isteni szeretet készítette és tölti be.

Tudjuk azt is, hogy elképzelhetetlenül népes hajlék a mennyei. Megszámlálhatatlan nagy sokaság népesíti be minden nemzetből és ágazatból, és népből és nyelvből. (Jel 7,9) Isten dicsősége nem abban mutatkozik meg, hogy csak keveseket fogad magához. Bőségesen készített helyet a maga hajlékában.

Tudjuk, hogy a menny világa egészen az Isten világa. Minden hódolat és magasztalás egyedül Őt illeti meg és a Bárányt, aki által üdvösséget szerzett az övéinek. Még az angyalok is arccal leborulva imádják ott az Urat (Jel 7,10–11).

Tudjuk továbbá, hogy zavartalanul boldog világ az üdvösség világa. Sok szenvedésen és könnyhullatáson át viszi feléje az út. A Jelenések könyve (7,14) nagy nyomorúságból jövőnkről beszél, de ott vége van minden panasznak, a bőséges kárpótlás elfeledteti a fájdalom emlékét. Ott mindenki tökéletesen szolgálja Istent és teljes közösséget élvez majd vele. Halld csak, milyen elcsendesítőn, békét árasztón, megnyugtatóan áradnak a szavak, a simogató szavak: „Nem éheznek többé, sem nem szomjúhoznak többé; sem a nap nem tűz rájok, sem semmi hőség: mert a Bárány, aki a királyi székek közepette van, legelteti őket és vizeknek élő forrásaira viszi őket; és letöröl Isten az ő szemeikről minden könnyet.” (Jel 7,16–17)

Boldogság ez, mit fül nem hallott, szem nem látott, sem emberi szív meg nem gondolt, amelyben az Istent mindörökké magasztalom!

Oda a szent helyre,
Hol nincsen fájdalom,
Nincs válás, küzdelem,
Oda vígy, Jézusom;

Hol a megfeszített
Dicsőségre lel,
Vágyam csak oda von,
Ott vár reám a hely!
(382. dics., 2. v.)
Ámen.

Kezeid

Ne szégyellj a munkától kérges kezeket, ezek csak tiszteletet érdemelnek!
Ne arra törekedj, hogy kezed tele legyen, hanem tiszta!
Ne hadd tétlenül kezed!
Sokszor kulcsold imára kezed, mert az összekulcsolt kezek nyitják ki a mennyországot!

Ne kapaszkodjál velük túlságosan a földi javakba, a halál úgy is kiüti azokat belőle!
Úgy dolgozzál, hogy két kezed munkája áldást fakasszon az emberekre!
Emeld fel kezeddel azokat, akik elestek!
Vezesd biztonságba azokat, akik eltévedtek!
Csókold meg azt a kezet, amely jót tett veled!

Vasárnapi prédikációk

Kállay Csaba

Székelykakas

A hálaadó ének

Alapige: 2Mózes 15,2

Bibliailvasás: Zsoltárok 100

Kedves Testvéreim! Erre a mai istentiszteleti alkalomra a Mózes hálaénekéből választottam az Igét. Kátéóráink során tanuljuk, tanítjuk, hogy a keresztyén ember számára a hét ünnepe a vasárnap, a hét első napja, a Krisztus feltámadásának napja. Tehát ünnepi alkalom ez a mai nap számunkra. Ünnepe azért, mert az Atya hajlékába jöttünk. Ünnepe azért, mert testvérekkel találkozunk. Ünnepe, hogy Isten szavát hallhatjuk. Ünnepe, hogy egy megtett útszakasz van mögöttünk. Mi különösen beszélhetnénk a több mint 40 éves útszakaszról (kommunizmus), és a 11 éves útszakaszról, amit „demokráciának” csúfolunk, vagy kinek-kinek az egyénileg megtett útjáról, melyekben nagyon sokszor csodálkozva láttuk, éreztük Isten beavatkozását, szabadítását, útnyitását (Vörös-tenger). Ezért van hála az ajkunkon.

Mózes, Mózeséket mi indította hálaára? Az isteni erőnek, a csodatételnek, a szabadításnak a megmutatkozása. Felismerése annak, hogy a nagy dolog, a siker, az eredmény nem abban van, amit ők tettek, hanem amit Isten tett, amit Isten vitt végbe. Ezért vallja Mózes: „Erősségem az Úr és énekem...” Látszatra úgy tűnik, hogy Mózes cselekszik, Mózes a hatalmas, az erős. De van alázata beismerni, bevallani, hogy nem az övé a dicsőség, a szabadítás, hanem egyedül Istené.

Mózes volt erős, tette kész korábban is. Királyi udvarban nevelkedett. Hatalom adott a kezébe. Önkezével akart igazságot szolgáltatni, s elbukott. Ott, az idegen földön tanulta meg, hogy lépni, tenni akkor kell, amikor Isten szól. De akkor cselekedni kell. Ott már nem lehet tiltakozni, félni, félreállni. Meg kellett tanulnia, hogy Isten erő és hatalom, akinek engedelmeskedni kell. Vele lehet eredményt elérni, Vele lehet győzni, Vele lehet célba érkezni.

Az a szép felismerés, amikor vallani tudjuk: ajkamon a szó, de Isten mondja, kezemből a pálca, de Isten suhintja (hogy a sziklából víz fakadjon). Én mozdulok jobbra-balra, de azért tehetem, mert eszköz vagyok Isten kezében. Próbáljuk aktualizálni? Elértem egy célt, azért volt, mert Istenre bízom gondomat. Sikerült egy műtét?... Isten fogta az orvos kezét. Ez a hit adja a bizonyosságot: lehetnek előttünk akadályként „Veres-tengerek”, Vele átjutunk. Lehet szűkös a falat... az ötezerek csodája adja a bizonyosságot: Ő minden körülmények között meg tud elégíteni. Lehet, hogy tombol, háborog a tenger körülöttünk... ha Hozzá kiáltunk, Ő csendet parancsol.

Így lesz erősségem az Úr, de legyen énekem is. Azaz a hála, a köszönet sohase maradjon el. Ha a Szentírás bizonyosságait tekintjük, meglátjuk, hogy Isten nagy tettei után mindig következik a hálaének. Az özönvíz után Noé megépíti az áldozati oltárt, aztán látjuk Ábrahám hálaáldozatát, a Mórija hegyén, amikor a fiát visszakapta. Most itt van a Mózes hálaéneke. Sorolhatnánk az Anna, a Dávid hálaénekeit. És sorolhatnánk... mert vannak közösségi, de vannak magánszemélyek által énekelt hálaénekek is egy-egy gyógyulásért, szabadításért, nehéz helyzetből való kimentésért. Ha őszinték vagyunk beismerjük, hogy nekünk naponta van okunk hálát énekelni, Istent magasztalni.

Ravasz László szerint „Az ének, a zene a legegységesebb világnyelv, amely mindig azt mondja el, milyen az emberi lélek.” Mennyi Isten felé szárnyaló ének-zene van a vi-

lagon. Belőlük az derül ki, hogy az emberi lélek mennyiféle változatban szárnyal Isten felé. Hozzá ujjong az örömben, Őt ostromolja, Vele tusázik a legnagyobb mélységben. Megkeresi a bizonytalanságban, Vele beszél az úttalanságban, a magányban. Mennyi didergő, otthontalan, éhező ember van. Stresszhelyzet (földrengés), Izrael–palesztin konfliktus. Emberi önzés tette őket ilyenekké? Bizony nagy szükség van arra, hogy Isten betakarja őket. Nagy szükség van a kegyelemre, arra, hogy Isten átölelje őket.

Én hiszem, hogy a mi mostani éneklésünk, a hála, a lélek szárnyalása mellett egy eget ostromló könyörgés is. Kell ez a könyörgés. Amikor Isten Mózeset ott a csipkebokor mellett elhívta, így szólt: „Látván láttam az én népemnek nyomorúságát... és meghallottam az ő sanyargatóik miatt való kiáltásukat...” (2Móz 3,7) Minden kiáltás – hisszük – a szabaduláshoz visz közelebb, azért is, mert közelebb visz minket Istenhez.

Mózes így tesz bizonyrágot: „szabadítómá lőn nekem”.

Honnan szabadította meg Mózeset? Az otthontalanságtól, az emigrációból – válaszolhatnánk röviden. De tekinthetjük ezt a vallomást a 15,1-re hivatkozva: Mózes és Izráel éneke... személyes többesnek is. Megszabadította az én családomat, az én közösségemet, egyházamat, sőt egész népemet. Tehát ez az öröm nem csak az én örömöm, hanem az enyéimé is. A bánat is ilyen „személyes többes”. Ami nekem fáj, az fáj szeretteimnek is, s ami szeretteimnek fáj, az fáj nekem is. Mózes Istenről mondja: „Szabadítómá lőn”. Ez a szabadítás Jézus Krisztus nagy tettében vált beszédessé számunkra. Kész volt keresztet szenvedni, hogy megválthasson, hogy megszabadíthasson a bűntől és a haláltól egyaránt. Ez a nagy szeretet, szabadítás ok lehetne arra, hogy egész életemmel Őt dicsérem, Őt magasztaljam.

Mózes így tesz bizonyrágot Istenről: „Atyámnak Istene”. Érzí, hogy ő, illetve ők azért lehetnek kedvesek, megtartásra méltók Isten előtt, mivel atyáik kiválasztása által rájuk is árad szeretete, irgalma, kegyelme. Milyen mély tartalommal szolgál e kijelentés nekünk. Minket Jézus Krisztusban választott ki Isten magának. Jézus Krisztus által Istennek nem csak kegyeltjei lettünk, hanem gyermekei is. Óáltala szólíthatjuk meg így Isten: „Mi Atyánk”, hogy rádöbbenjünk s megismerjük egymásban testvér voltunkat is.

Gondolhatunk azonban az „Atyámnak Istene” kifejezésnél a közelebbi ősökre: szülő, nagyszülő. Azokra, akik az Istenben való hitet, reménységet közvetlenül átadták. Egyik költőnk így fejezi ki ezt a gondolatot: „Az én hitem nincs betűkbe zárva, az én hitem a szeretet világa / Nem okoskodó könyvek leveléből, édesanyám meleg szívéből szállt a szívembe hajdanán.” Boldog gyermek, szülő, aki és akikről így lehet beszélni. Ám ez a kijelentés kötelez is. Úgy élni, úgy szolgálni, úgy tenni bizonyrágot, hogy gyermekeink, unokáink boldog örömmel mondják majd: „atyámnak Istene”. Így valósulhat meg a mi életünkben is az ábrahámi ígélet: „megáldalak téged és áldás leszel”. Ámen.

Kerecsi János

Mezőbánd

Amiképpen felvitették, akképpen jó el...

Alapige: Apostolok Cselekedetei 1,1–14

Bibliavásolás: Apostolok Cselekedetei 1,11–14

Keresztyén Testvéreim! Jézus földi küldetése befejeződött. Visszament az Atyához. Nemrég, áldozócsütörtökön erről szólt az igehirdetés. Ez a köztes idő, melyben a tanítványok, úgymond magukra maradnak, nem egy tétlenségben eltöltött idő. Rendezik soraikat, kiegészítik soraikat, Mátyást apostollá választják, hogy legyen meg a 12 tanítvány.

Hallottuk az alapigéből, hogy a tanítványok sokáig néztek az ég felé, ahová Jézus felemeltetett. Mennybe nézésüket két angyal zavarja meg. Biztatást kapnak, Jézus szava-
inak az ismétlését hallják: „akképpen jő el, amiképpen láttátok felmenni Őt”.

Hányszor kémleljük mi is az eget, milyen időt ad Isten. Hányszor felejtjük szemeinket a felfelé nézés állapotában: „Uram, még meddig sújtasz, még meddig büntetsz?”
Hányszor emeljük szemeinket hálaadással: „Hála neked Istenem, hogy meggyógyultam, hogy megszabadultam bajomból, hogy meghallgattad imádságomat.”

A hajósok mindig az eget kémlelik, amikor tudni akarják merre járnak. A nap állása, a csillagok állása segíti őket a tájékozódásban.

A tanítványok is azért néznek fel az égre, mert már nincs velük Jézus, most felülről kérnek tanácsot.

Ma is a mennybe nézés szolgálja a helyes földi tájékozódást. Kálvin János az úrvacsorai ígéhirdetésében valósággal arra biztat, hogy miközben a földi jegyeket vesszük magunkhoz, emelkedjék fel tekintetünk a magas egekbe.

Pál apostol úgy fogalmaz az első Korinthusi levélben, hogy ma még tükör által homályosan látunk; a mennybe nézés pedig arra való, hogy Krisztusra nézve tájékozódni tudjunk keresztyén életünk megannyi útvesztőjében.

A keresztyén élet nem a Krisztus valamilyen fokú utánzása, hanem állandó ráfigyelés Jézusra. Nem az emberek tanácsa szerinti élet, hanem a Krisztus előtti szüntelen meghajlás. Döntéseim, beszédem, cselekedetem azért lesznek csak jók, mert Jézusra nézek.

Egyszer, egyik ismerősömtől, aki nagyon olcsón kínált könyveket, megkérdeztem, hogy miért nem adja egy pár lejjel drágábban, hiszen úgymint sokkal olcsóbb, mintha az üzletből vásárolnánk meg. A válasz egyszerűen lefegyverző volt: „Azért, mert van Krisztusom!”

Sokszor újra meg kell tanulnunk azt, amit már régen tanultunk, csak elfelejtettünk: Van Krisztusom! Van Krisztusom: nem csalok, nem lopok, nem hazudok, nem henyélek, nem ármánykodom, nem bántok senkit okkal, ok nélkül.

Sokszor újra meg kell tanulnom azt, amit a tanítványok is újra tanulnak megannyiszor, hogy foglalatatos legyen az imádságban, a könyörgésben.

A mennybe nézés erre ad tájékoztatást, eligazítást. Minden tanítása az egyháznak felefele mutat, Krisztusra mutat. Hányszor valljuk, tanítjuk, mondjuk: egyházunknak feje Krisztus. Ha reá nézünk, mindenre van erőnk. Ha reá nézünk, tudunk szolgálni.

Ma is, akárcsak az alapigénkben hallottuk, megszólalnak mellettünk emberek, de más szándékkal, le akarnak beszélni arról, hogy a mennybe nézzünk. Sokszor hallgatunk rájuk, ilyenkor aztán eltévedünk. Eltévedünk, belefogózunk a pohárba, a kábítószembe, belefogózunk a pénzbe, az élvezetekbe, belefogózunk a hatalmasok ígéreteibe, belefogózunk a bűnbe.

Az angyalok nem számon kérik a tanítványoktól a mennybe nézést, hanem arra biztatják őket, hogy közben egymásra is nézzenek. Krisztusra figyelve egymásra is kell néznünk.

Ma is úgy van, mint amikor Jézus kiküldte a 12 tanítványt, mert sok volt az aratnivaló, de kevés volt az aratómunkás. Ma is kérni kell Istent, hogy adjon aratómunkásokat, akik Krisztusra néző tekintettel tudnak tanítani az iskolákban, tudnak beteget ápolni, tudnak vigasztalni a koporsók mellett, tudnak szolgálni, ahogyan Jézus tanította a tanítványokat.

Ha Jézusra nézünk, egy szívvel, egy lélekkel tudunk Jézus egyházában szolgálni ott, ahová Isten szeretete helyezte az életünket.

Az Olajfák hegyén töltött percek, órák imádsággal teltek el a tanítványok számára, de mindez azért, hogy alant a világban tudjanak erőteljesen szolgálni.

Adja Isten, hogy életünk legyen mennybe néző élet, melynek kincseivel itt, egymás közt tudjuk elvégezni a reánk bízott földi munkát. A mennybe nézés a helyes földi tájékozódás feltétele, úgy összetartozik, mint a hit és a szolgálat. Ámen.

Lőrincz Konrád A.

Marosgombás

A lelkigondozás lépcsőfokai

Alapige: 1Sámuel 1,8–20

Bibliaviasítás: 1Sámuel 2,1–10

Egy család gondja elevenedik meg előttünk az alapigénkben, egy család belső életébe nyerünk betekintést és a gondok megoldásáról hallunk, ami igen meglepő, hiszen enyhébb gondokkal – kisebb vagy nagyobb, súlyosabb vagy enyhébb gondokkal – mindannyian rendelkezünk is, megoldásokkal annál kevésbé és annál ritkábban találkozunk. E bibliai család példáját nyomon követve természetesen nem az a cél, hogy megrekedjünk a bibliai idők múltjában, több mint ezer évvel Krisztus előtt, hanem az, hogy benne felfedezzük saját helyzetünket, saját életünknek a megoldásait.

Felismertük ugye, hogy Sámuel prófétának a szüleiről van itt szó, Elkánáról és Annáról, akik igen szép házasságot élnek, hogyha nem volna ott ez a konkrétan megnevezhető gond, amely főleg Anna életét keseríti meg, és pedig a gyermektelenség. Lehet, hogy ma ez már szinte nevetségesen hangzik, akkor, amikor a gyermekvállalás nem jelent dicsőséget, hanem terhet és sokan menekülnek előle, sőt azt tartják áldásnak, hogyha nincs gyermekáldás. Ettől a helytelen nézettől teljesen idegen az őszívetség ember felfogása, akinek a szemében valósággal szegény a meddség vagy magtalanság.

Egy másik dolog is van, ami megtöri ennek a családnak a békességét, harmóniáját, egyensúlyát, és ez az, ami miatt e családképet nehéz a mai időre alkalmazni. A többnejűségről van szó, nevezetesen Elkánának a másik feleségéről, Peninnáról, aki gúnyolódik Annával, amiért nem lehetnek gyermekei. Családi gondok nem csak vannak tehát, hanem sokszor még a szemünk közé is vágják azokat, és akkor még jobban sértenek és bántanak.

Történetünkben ennek a családnak a krízishelyzete és a megoldás között a lelkigondozásnak bizonyos változataival találkozhatunk, vagy hogy úgy mondjam, a lelkigondozásnak lépcsőfokozatait ismerhetjük fel. Érdemes nyomon követni ezeket.

1. Az elsőt így nevezném: *lelkigondozás a családon belül*. Egy családon belül fellépő gondot természetesen előbb a családon belül kell megpróbálni megoldani. Ezt tapasztalhatjuk az igéből is. Elkána, mint előzékeny férj, felismeri feleségének, Annának a szenvedését, lelki gyötrelmét, bánatát, és gyöngéden közelít hozzá. Miért sírsz? – kérdezi lelkigondozói hozzáértéssel, hiszen egy lelkigondozó – legyen az akár férj, akár barát, testvér, lelkipásztor – mindig a bánkódás, a keserűség okát keresi, hogy mi felett bánkódik az az ő szívében. Megkérdezi Elkána, pedig mint feleségét jól ismerő férj, tudja a választ, ismeri Anna bánkódásának az okát és ezért mondja neki: avagy nem többet érek-é én neked tíz fiúnál? És most ezzel a próbálkozásával, mellyel vigasztalni akarja feleségét, nem bizonyul jó lelkigondozónak. Úgy tesz, mint a szülő, aki keservesen síró gyermekét bolondítani kezdi és nagy ígéreteket tesz neki, valami egészen mással próbálja a figyelmét elterelni, mint amit a gyermeke követel. Elkána is tudja, hogy ez csak szemfényvesztés, amivel most feleségét vigasztalni próbálja. Anna pedig nálánál is jobban tudja, hogy végül is a szerető férj mellett is egyedül maradt a maga problémájával. Elkánának ugyanis vannak gyermekei a másik feleségétől, de ő gyermektelen. Ez a

gond, ha közös teher is, mégis annak nagyobb részét ő hordozza. Ezért nem válaszol Anna és ezért kel fel és megy el szódtlanul.

Keresztyén Testvéreim! Az egyházzól, a gyülekezetről azt szoktuk mondani, hogy az a mi nagy családunk. És ez a nagy család is telve van gondokkal, amelyek sokszor megszorítanak, elkésérítenek, aggasztanak. Ott van éppenséggel a gyermektelenség gondja, természetesen egy kicsit átvitt értelemben – és itt most jusson eszünkbe a keresztlélek és temetések aránya, az eltávozottak és kitérők száma, az elvilágiasodás. Megvan-e bennünk is vajon az a családias összetartás, hogy együtt, mint ugyanazon családnak a tagjai, keressük a megoldásokat?

2. Anna valahogy úgy érezhette, hogy egyedül maradt a gondjával, a problémájával és most már annak lehetőségét kereste, hogy saját magát lelkigondozza. Talán nevezzem ezt így, hogy *önlelkigondozás*. Sokan próbálják ezt meg különböző módszerekkel: pl. önszuggesztióval bemagyarázni maguknak, hogy ez így jó, vagy úgynevezett pozitív gondolkodással próbálnak hozzáállni a dolgokhoz és a rosszat is jónak fogni fel. Sokan egyszerűen csak reménykednek, hogy jobb lesz majd. Mindezeknek a módszereknek nem sok eredményük van.

Mindezekkel szemben Anna megtalálta az önmaga lelkigondozásának az egyetlen lehetséges útját. Ez az imádság. Egy kicsit veszélyes vagy éppen ellentmondásos ezt így kimondani, hiszen úgy hangzik, minthogyha önámításról volna szó, vagy mintha az ember az imádságban saját magát nyugtatná meg. Az imádságban úgy lelkigondozza az ember önmagát, hogy Istenhez fordul és rábízta magát: hozzá esedezik, tőle kér, neki kötelezi le magát, neki tesz fogadalmat.

Anna megértette azt, hogy problémájára nincs emberi megoldás. Itt csak Isten segíthet. Az élet az Ő kezében van. Ezt tulajdonképpen Elkána is megértette, hiszen mindig, amikor áldozatot bemutatni ment Silóba, a szent sátorhoz, akkor Annáért kétakkora részt adott, nemcsak azért, mert annyira szerette, hanem azért is, mert minden bizonnyal ő is szerette volna, ha Annától gyermeke születik.

Jó az, hogyha meg tudunk bízni egymásban, jó az, hogyha ki tudjuk beszélni, el tudjuk mondani egymásnak azt, ami bánt, jó, hogyha közösen keressük a megoldásokat. De vannak helyzetek, amikor senki sem segíthet, hanem egyedül csak az Úr. És máskor is, de ilyenkor feltétlenül hozzá kell fordulnunk. Nem csak kérve tőle, hanem ugyanakkor fogadással elkötelezve magunkat neki. Az imádság akkor válik lelkigondozássá, hogyha teljes hittel és bizalommal mondjuk azt, mint akik teljesen biztosak vagyunk abban, hogy meghallgatásra talál.

3. Anna sem akárhol imádkozott, hanem a templomban, pontosabban a szent sátorban, ahol a hivatalos papság is jelen volt. Így kerülhetett sor a *hivatalos vagy egyházi lelkigondozásra* is. A hivatalos megnevezés mindjárt visszatetszést kelt. Pedig Isten azokat nevezte így, akiket az első vonalba hívott el és különleges feladattal bízott meg. Azonban a hivatalos szolgák nagyon sokszor eljátszódták ezt az előlegezett bizalmat és megüresítették ezt a fogalmat, hogy hivatalos.

Éli főpap mint hivatalos szolga van jelen a templomban és felfigyel az imádkozó Annára. Egyrészt jó az, hogy egyáltalán észreveszi a kesergő asszonyt, hogy felfigyel rá. Hiszen gyakran fordul elő, hogy meg sem látjuk az ilyen embereket. Hofni és Fineás, akik az Úr papjai voltak, ők sem vették észre, hiszen elvetemült, parázna életet éltek és nem figyeltek az egyszerű ember gondjára.

Éli meglátta Annát és azt is felismerte, hogy lelkigondozásra szorul és segíteni akart rajta. Azonban teljesen félreismerte ezt az asszonyt, mert csak a külsőségekről próbálta megítélni, arról, amit látott, hogy szája mozgott és nem volt hangja, nem pedig arról, ami a szívében volt. A félreismerésből, a hiányos ismeretekből téves lelkigondozás szár-

mazik. A főpap, aki a maga fiait nem tudta megtérésre bírni és Istenhez vezetni, most ezt a tiszta életű asszonyt akarja megtéríteni.

Mennyire jellemző magatartás ez. Nem látjuk meg, hogy mi van az emberek szívében, mert a külső megtéveszt, hagyjuk, hogy magukkal ragadjanak az előítéletek. Elfelejtjük, amit a Példabeszédek könyve mond, hogy nevetés közben is fáj a szív. Mi, akik magunkat egyháznak, gyülekezetnek nevezzük, megbélyegezzük az úgymond kívülállót, pedig lehet, hogy sokszor tisztább gondolatok vezetik őket.

Igazi, helyes lelkigondozásra az egyházban is csak a kölcsönös megismerés után kerülhet sor. Csak miután Anna megnyílik Éli előtt, csak azután fogalmazódik meg a főpap ajkán a helyes tanács: Eredj el békességgel és Izráelnek Istene adja meg a te kérésedet, amelyet kértél tőle.

Amíg nem ismerjük kellőképpen atyánkfiait, addig hangzatos szavakkal intézzük el egymást, mert nem engedjük, hogy az emberek kiöntsék a szívüket nekünk. Nem akarunk úgymond lelki szemetesládák lenni. Mit érdekel minket a más baja. Csak felületes segítségre vagyunk hajlandóak, amolyan rutin-lelkigondozásra.

Sokszor azonban a lelkigondozói szándék és jóindulat megvan. De az emberek mégsem hajlandóak megnyílni. Problémáikat nem hajlandóak megosztani még a lelkigondozóval sem, hanem magukba zárkoznak. Talán nem bíznak meg a lelkigondozó személyében. Pedig a lelkigondozónak éppen az volna a szerepe, hogy segítsen, vagy legalábbis utat mutasson. Ez a bizalmatlansági viszony is ugyanolyan mértékben akadályoztatja a lelkigondozás jó menetét. Meg kell már tanulnunk lelki terheinkkel jó helyen és jó időben kopogtatnunk.

Csak úgy segíthetünk egymáson, hogyha megismerjük egymást. Csak így van értelme és esélye a hivatalos egyházi lelkigondozásnak is, amely Isten nevében történik, és csak így van eredmény. Hiszen láttuk: Anna arca többé nem szomorú, mert Éli szavain keresztül megértett valamit Isten akaratából és kegyelméből. Mert tulajdonképpen erről van szó a lelkigondozásban: nem áltatásról, nem hamis ígéretekről, nem illúziókról, langymeleg, csöpögő szavakról, hanem arról, hogy rámutassunk Isten akarátára, kegyelmére és az általa adott útra.

4. De nem csupán ennyi az eredménye a lelkigondozásnak. Nem csupán annyi, hogy Anna megvigasztalódott, nem is csupán annyi, hogy helyreállt a családi élet harmóniája. Mondhatni a lényeg csak ezután jön, mert maga *Isten veszi kézbe az Anna lelkigondozásának* ügyét. Azt olvastuk: az Úr megemlékezik róla. Mi nagyon gyakran elfelejtettük egymást a legmeghatóbb, legszebb fogadalmak ellenére, de Isten nem felejt el az övéit, hanem megemlékezik róluk, megemlékezik rólunk.

A megemlékezés a mi fogalmaink szerint visszagondolás, emlékeknek a felelevenítése, Istennél azonban cselekedet, ajándék, felmagasztalás. A lelkigondozás a mi fogalmaink szerint beszéd, meggyőző bizonyoságtétel. Istennél azonban a lelkigondozás is cselekedet, az, hogy belenyúl valakinek az életébe és megváltoztatja azt, elveszi nyomorúságát és áldásával látja el. Anna gyermekáldásban részesül.

A megszületett gyermek, Sámuel, ne gondoljuk, hogy kizárólag Anna és családja öröme volt. Hanem benne emlékezett meg Isten az ő népéről is. Hiszen ha sok ideig nem volt kijelentés Izráelben, akkor Sámuel prófétasága idején lesz. És mi is, amikor Istenhez fordulunk, akkor ne csak egyéni boldogulásunkra gondoljunk, hanem egyházunk, népünk jövőjére is. Akkor Isten minden bizonnyal megemlékezik rólunk. Ámen.

Irgalmasságot akarok, nem áldozatot

Alapige: Máté 9,9–13

Bibliailvasás: 1Korinthus 13

Máté elhívásának történetében három embertípus, három magatartásforma rajzolódik ki előttünk. Kettő emberi, a harmadik az viszont több, mint emberi: krisztusi. Az előbbiek között minden híd fel van égetve, az elfogadás lehetősége is kizárt, ez meg a változás esélyét is megsemmisíti. Utóbbi pedig a kapcsolatok „gyógyításának” jegyében munkálkodik, megadva ezáltal az esélyt a változásra is. Hol válik személyes vagy közösségi életünk lehetetlenné, és mi a megoldás? Erre a kérdésre keresünk választ mai igénkben. Vegyük sorra az igében szereplő személyek jellemét, magatartását.

I.

Máté foglalkozásánál fogva megvetett ember volt. Nem tudni mi vette őt arra, hogy elvállalja ezt a munkát. Lehet hogy szükségből tette, lehet hogy meggyőződésből. Annak idején biztosan megvoltak az érvei, meg tudta magyarázni magának és környezetének a döntését. Hátat fordított Istenének, népének, mikor idegenek szolgálatába adta magát. Hajthatta a gyors meggazdagodás vágya is, hisz szabad kezet kapott arra, hogy saját vagyonát gyarapítsa. Belekerült egy ördögi körbe, melyből nem volt számára lehetőség a szabadulásra. Útközben embertelenné vált, megkeményedett a szíve. Vagyona nőtt, de becsületét elveszítette. Ebben az őt megvető, őt tisztátalannak tartó társadalom is közrejátszott. A zsidók részéről jövő kirekesztés még inkább táptalaja lett embertelen vágyai kielégítésének. Emberi kapcsolatai a minimálisra redukálódtak: csak a „vámszedők és bűnösök” társaságát élvezhette, csak velük érintkezhetett, csak velük ülhetett egy asztalhoz. Máté tehát beszűkült életű emberré vált. Ez érvényes rá lelki életében és kapcsolataiban egyaránt. Önmagát nem volt képes kiszabadítani ebből az áldatlan helyzetből. Itt talál rá Jézus.

Vannak életutak, melyek bennünket is ugyanide sodorhatnak, melyeken megüresedünk, keménnyé lesz szívrünk, emberi kapcsolataink beszűkülnek. Valamikor rálépünk egy útra, talán át sem gondoljuk igazán, hogy hova vezethet, talán megvannak a magunk érvei is, hogy magyarázatot adjunk döntéseinkre. A megélhetésért teszem, a családomért teszem! Isten már nem is jön szóba, sem hitem, sem vallásom, sem népem. Lassan-lassan csak én, a magam háza tája válik fontossá. Milyen sok „vámszedője” van mai világunknak, akiket megvakít a pénz utáni hajsza, embertelenné tesz a munkája, vagy szívtelessé tesz önimádata. Az ún. „rendes emberek” elfordulnak tőlük, marad néhány „hasonszőrű” barát, kikkel asztalhoz ülhetnek, elbeszélgethetnek. Innen már egyenes út vezet a nagyobb romlás, megkeményedés irányába, vagy az alkohol bódulatába. Mindez nem jelent megoldást az ember lelke számára. De „ki szabadíthat meg engem” ebből a mélységből? A betegnek orvosra van szüksége!

II.

A farizeusok magatartása elutasításról árulkodik. Nekik egészséges hitük van, egészséges életmódjuk. Akinek mindez nincs meg, az egy olyan kategóriát jelent, mellyel nem érdemes vesződni, érintkezni. A megsegítés kérdése fel sem vetődik számukra, csak a szentség és a tisztaság dolga. Észrevétlenül válnak épp olyan önzővé és embertelenné,

mint amilyen a vámszedő. Csak az ő magatartásuk vallásos köntös mögött rejtőzik, ez pedig annyira körülbástyázza őket, hogy képtelenek nyitni a „bűnös” felé. Más is megszólal, ha ezt teszi: „Miért eszik a ti Mesteretek a vámszedőkkel és bűnösökkel együtt?” Ezeket az embereket a helytelenül megélt hit szűkíti be, elzárkózásuk annak a jele, hogy nincs bennük készség az irgalomra. Van hitük, vagyonukat feléltetik, testüket tűzre adják, de mindez mit ér, ha nincs szeretet szívünkben az embertárs iránt (1Kor 13). Azok a vámszedők, azok a bűnösök, azok az iszákosok és nagyevők! Ez az elítélő, ujjal mutogató magatartás az önigazult emberé, kinek nincs szüksége orvosra. De így önmaga sem lesz orvosa a nyomorúságban levő felebarátnak!

Ez az önigazult, mászt ítéltető, mászt kizáró magatartás is fellelhető közöttünk. Sokszor a rosszul megélt vallásosság betegsége ez. E magatartás a megsegítés helyett még mélyebbre taszítja azokat, akiknek orvosra van szükségük. Vigyáznunk kell arra, hogy megnyilvánulásunk ne legyen taszító. Jézus úgy mondja: „Elmenvén pedig tanuljátok meg, mi az: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot.” (Mt 9,13) Vallásos köntösbe öltöztethetjük cselekedeteinket, odaáldozhatjuk mindenünket egyházunknak, Istenünknek, ha irgalmasságot nem tudunk gyakorolni, semmik vagyunk. Ezt a leckét ideje lenne megtanulni mindnyájunknak: nem a mi ilyen vagy amolyan áldozatunk tartja meg a bűnöst, nem ez menti meg az elveszettet, hanem az irgalmas odafordulás, közösségvállalás. A hidak felégetése semmi esélyt nem hagy a változásra, a meggyógyulásra. Jézus tanítása világos: aki irgalmasságot nyert, attól irgalmasságot vár Isten. Ha ebben az embertípásban találsz magadra, megszegyenülve kell állnod az Úr előtt: önző szívedről emelte le a vallásosság leplét, hogy megmutassa, mennyire egyforma vagy belül a vámszedővel. Bárcsak megtanulnánk hitünkben irgalmasan nyitottak lenni, mert a betegnek szüksége van orvosra.

III.

Jézus a betegek orvosa. Az elfogadás, az érthetetlen szeretet indulatával közeledik Máté felé. Nem vádol, nem vet szemére semmit, nem fél attól, hogy szentségén csorba esik, ha szóba áll ezzel az emberrel. Meglátja Mátét a vámszedő asztalnál. Biztosan többet látott benne, mint az arra elmenők: szíve nyomorúságát is látta. „Kövess engem!” – mondta neki. Ebben a felszólításban benne van: azt akarom, hogy kimozdulj megrekedt élethelyzetedből; akarom, hogy velem jöjj; vállalom az életközösséget veled, neked meg vállalnod kell a követés útját. Jézus felszólítása Máté szívének egy titkos vágyával találkozott: „kicsoda szabadít meg engem?” Íme, itt van a Szabadító! Máté otthagyja vámszedőasztalát és követi Jézust. Hogyan? Ennyire egyszerű az egész? Felkelek és otthagynom életem romlott útjait, megkötöző vámasztalát? Erre csak annyit mondhatunk: „Ami embereknél lehetetlen, lehetséges az Istennél.” (Lk 18,27) Jézus elfogadó magatartása hidat épített közte és a megvetett vámszedő között. Itt nem fejeződött be minden. Ezek után Jézus asztalhoz ül vele és barátaival. Sok vámszedő és bűnös jött oda és letelepedtek Jézussal. Micsoda társaság, és a „Mester” ott ül közöttük – mondták a farizeusok. A közösségvállalásban Jézus még mélyebbre megy, megadva a változás, a gyógyulás lehetőségét a megvetetteknek és kizártaknak. Nem az egészségesek között van szükség orvosra, nem az igazakat hívja megtérésre, hanem a bűnösöket.

Jézus hív és az Ő hívása kimozdít bennünket megfenekelt élethelyzeteinkből, büszke önigazultságunkból. Krisztus követése jelenti azt az életmegnyilvánulást, melyre a mai „vámszedőknek” és „farizeusoknak” egyaránt fel kell szabadulniuk. A megtérésben és a követésben lesz érzékeny a szív, gyógyul meg a beteg élet és válunk egymás számára is nyitott, elfogadó és megsegítő testvérré. Kövess engem – mondja Jézus –, és felszaba-

dulsz a pénz, a munkád, a megkeményedett szíved fogságából. Kövess és nem leszel tétlen, igazságot hangoztató, de az irgalmasságról megfélelmező farizeusa környezetnek. Itt találunk igazán önmagunkra. A követésben gyógyul meg lehetetlenné lett személyes és közösségi életünk nyomorúsága. A követés útja irgalomra tanít a sok hiábavaló áldozattal szemben, mert itt éljük át, hogy mi is irgalmat kaptunk. Ámen.

Varga László

Marosvásárhely

Engem küldj!

Alapige: Ézsaiás 6,8

Bibliaalvasás: 2Korinthus 6,1–10

Egy látomásról szól az Ige. Egy ember hallja Isten szavát. Egy feladatról van szó. Isten a maga célját a földön emberekre bízta. Embereket küld a feladatok elvégzésére. De Isten sohasem sérti meg embergyermekét szabadságát. Ez az ember Istentől kapott méltósága: a feladatot Isten jelöli ki, de az embernek azt a maga szabad döntésével, önként kell vállalnia. Erőszakkal Isten, ha úgy látja jónak, megakadályozza a rossz, bűnös szándékot, de a jó szolgálatra senkit sem kényszerít.

Így hallja meg Ézsaiás Isten szavát. Ez a szó mintha bizonytalan lenne. Mintha Isten nem tudná, hogy pontosan mit akar, hogy kire bízta a feladatot, mintha tanácsot kérne: „Kit küldjek el? Ki megyen el nekünk?”

Így halljuk meg mi is Isten küldő szavát, nemegyszer életünk folyamán. Nem kell hozzá látomás, nem szükséges különleges kijelentés. Te magad látsz meg egy súlyos feladatot. Előbb bosszankodsz: hát nem kerül senki, aki azt megoldja? Körülnézel: hol vannak az illetékesek? Miért nem intézkednek? Egy árva gyerek elhagyatva ténfereg az utcán. Hát erről senki nem gondoskodik? Szószóló kellene egy fontos közösségi kérdésben. Hogy lehet az, hogy nem vállalja senki? Baj van, hiányosság van az egyházban. Hogy nem intézkedik senki?

Láttam egyszer egy rejtett kamerával készített filmet. Egy nagy város főutcáján az út közepére ledobtak egy üres benzines hordót. Tömegesen jöttek a kocsik az úton. A vezetők mérgelődtek, káromkodtak, kerülgették hosszú percekken át. Csak jó idő múlva került egy bolond vezető, aki megállt, megcsóválta a fejét, aztán leszállt és félredobta a hordót az útból, azután ment tovább. Jelentéktelen történet. De jól mutatja, miről is beszél a felolvasott ige.

Mert miután kibosszankodtad magad, talán eszedbe jut: Kinek is kellene megoldani azt a bizonyos feladatot? Nem te volnál arra a legalkalmasabb? Valaki mintha biztatna. A kezéd mintha megmozdulna. Bizonytalan ez a gondolat, éppen, mint ez a bibliai szó. Nem parancs, csak biztatás. Ezt bizony el kellene végezni!

De olyan hamar és világosan jönnek az ellenkező gondolatok. Miért éppen én? Annyi más ember érdekelt ebben a dologban. Sőt sokkal illetékesebb. Nekem mások az érdekeim. Mások a feladataim. Agyon vagyok terhelve. Csak károm származik belőle. A családom is ellene volna – s a legtöbb esetben továbbmegy. S minél erősebben érzed, hogy a feladat éppen reád vár, annál hangosabban fogod mondani, hogy milyen sötét hiányosság, hogy senki sem kerül, aki megoldaná.

Megteheted. Pillanatnyilag senki sem kéri számon. Csak a lelkiismereted lesz egyre keserűbb. Csak azt érzed, hogy mulasztást, talán éppen bünt követted el. Miért érzed úgy? Nem, is mondta senki, hogy rólad volt szó!

Pedig mondta. Mondta az ige, s te nagyon jól emlékszel a szóra: „Aki tudna jót cselekedni, s nem cselekszi, bűne az annak!”

Ki szólított meg? Ki kéri számon senki által nem ismert, észre sem vett lelkiismeretlenségedet?

Pünkösöd ünnepe következik. Ez a Lélek. Isten Lelke. Aki nem látszik, nem parancsol, talán nem is büntet. Csak megszólít. Te nemet mondtál, s most érzed, hogy nincs rendben a számadásod.

Sokszor így éljük le az életünket és nem tudjuk, miért vagyunk fáradtak, szomorúak, kedvetlenek. Miért néznek ránk az emberek, a legközelebbiek is, örömtelenül, mintha ott se lennénk. Miért nem figyel ránk, nem becsül meg a gyermekünk. Miért maradnak el tőlünk a barátaink. Miért érezzük úgy, hogy feleslegesek vagyunk, hogy élni sem érdemes, hogy velünk a föld nem több, csak sűrűbb.

Itt a felelet. Azért, mert elmulasztottuk életünk igazi célját, azt a célt, amiért megteremtett minket Istenünk. Hiábavalóvá vált az, hogy megteremtett. Feleslegessé, selejtté váltunk az ő nagy háztartásában. A selejt sorsa pedig mindig szomorú. Milyen egyszerű és milyen igaz a Jézus példázata: Ha a só elveszti ízét, nem jó semmire, kidobják és eltáposítják az emberek. Azért van ma annyi kidobott és eltáposított ember.

De ez az üzenet nem is a tömegeknek szól, hanem személy szerint neked, aki ma az ígét nem csak hallgatod, de hallod. Számodra kínálja Isten Lelke a másik megoldást.

Annak, aki mikor megérti az előtte álló, neki való feladatot, felcsillan a szeme: ez a kérdés nekem szól! Ki vállalja ezt a feladatot? Én! Miért? Mert ez éppen az én feladatom. Mert ez a feladat szép. Ezt meg kell csinálni. És én érzem, hogy képes vagyok rá. Már indulnak is a gondolataim. Tudom, mi a teendő. Tudom, mi volna a megoldás. Talán már régen gondoltam rá, most itt az ideje. Nem várok tovább, nem kérdezek semmit, nem hallgatok senki aggodalmára. Milyen nagyszerű lesz dolgozni érte. Milyen jó lesz látni a munkám eredményét.

S már kiáltasz is, boldog odaadással: Uram, itt vagyok én! Bíz rád! Add nekem ezt a remek feladatot! Vállalom, küldj el engem!

Így indul minden értékes élet. Így végződik el minden értékes feladat. Egyházak, nemzetek, közösségek élete csak a mostanihoz hasonló tengődés lehet az ilyen engedelmesség nélkül.

Azután csak természetes, hogy a többiek, talán éppen a saját családja, bolondnak tartják azt, aki így hallja meg a hívást. Kigúnyolják, megvetik, megrágalmazzák. És ha sikerül, aminek nekifogott, irigylik, talán meggyűlölik. Aki nem Isten kezéből vállalja élete feladatát, annak a számára világossá lesz a tanulság: Kár volt, úgy-e hogy nem érdemes jót tenni, áldozatot vállalni, önzetlen szolgálatra jelentkezni. De aki tudja, hogy Isten szava szól hozzá, azt az ilyen bölcselkedés nem érdekli. Ő többet tud. Ismeri azt a boldog lelki békességet és biztonságot, amit Krisztus így tanít: „Boldogok vagytok, ha szidalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek énértem. Örüljete és örvendezzete!” „Az én békességemet adom néktek. Nem úgy adom, ahogy a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek és ne féljen!”

Sok nehéz nap következett a bibliai prófétára ezután a lelkes vállalás után. Azóta sem lett könnyebb egyetlen utóda számára sem. És mégis mindig jöttek újabbak. Bolondok, lenézettek, boldogok, eredményesek, Isten gyermekei. A Pál gyönyörű leírása szerint: „mint ismeretlenek és mégis ismeretesekek, mint megholtak és íme élők, mint megostorozottak, de meg nem ölettek, mint szomorkodók, de mindig örvendezők, mint szegények, de sokakat gazdagítók, mint akiknek nincsen semmijük, és akiké mégis minden”.

Ezek közé hív minket Isten ma is. Hihetetlenül sok a feladat. Hihetetlenül sokan vannak, akik mindent reménytelennek látnak. De ma is itt vannak köztünk „Isten bolondjai”,

akik maguk jelentkeznek a hívásra. Csak ettől az indulattól, ettől a szolgáló engedelmes-ségtől lehet várni gyermekeink jövőjének építését, egyházunk, népünk életének megújulását. Téged is így szólít ma Isten. Nem parancsol, nem kényszerít, csak megszólít: „Kit küldjek el? Ki megyen el nekünk?” Ki vállalja az éppen előtte álló feladatot?

Ha érzed, hogy szorongat, biztat, bátorít Isten Lelke, ne várj tovább. Tedd, amiről jól tudod, hogy meg kell tenni. És már hallani is fogod, belülről, hangtalanul, végtelen szeretettel és boldogító biztatással: „Ne félj, én veled vagyok! Ne csüggedj, én vagyok Istened! Megerősítelek, meg is segítelek és győzelmes jobboldalammal támogatlak.” Ámen.

Ki segít igazán?

Nagyobb üzleti vállalkozásba belebukott egy kezdő fiatal ember s minden vagyona elúszott.

Amikor kétségbeesetten panaszkodott ismerőseinek, azok szidni kezdték.

– Ugye mondtam, jobban kellett volna tanulmányoznod a tőzsdei menetet – szólt az első.

– Kár volt olyan vakmerő vállalkozásba fogni – mondta a másik.

– Biztosítani kellett volna magad – tanácsolta utólag a harmadik.

– Miért mentél bele az üzletbe egyedül – kérdezte a negyedik –, most mégis jobb volna, ha csak a fele kár ér.

A beszélgetéseket végighallgatta egy idősebb úr, aki halkán csak ennyit mondott: „Fiam, bízom törekvésedben; ... És nagyobb összeget adott kölcsön, hogy az ifjú ismét talpra állhasson.

A bajbajutott emberen az utólagosan adott bölcs tanácsok nem segítenek, sőt sokszor még jobban növelik a kétségbeesést.

Igazán az segít, aki jó szándékát tettel s bizonyítja.

Bírálgatás

Vannak emberek, akik mindenben hibát keresnek, élesen bírálgatnak másokat és azt hiszik önmagukról, hogy ők tökéletesek.

Hibát találni sokkal könnyebb, mint tanácsot adni arra, hogy miképpen lehet azt helyrehozni.

A bíráló emberek előbb-utóbb gyűlöletessé válnak környezetük előtt.

Vigyázz! Ha valahol úgy látod, hogy valami nem olyan, amilyennek lennie kell, szelíden, jóakarattal adj tanácsot és ne feledd el, mily sok tehetséges ember törekvését tette már tönkre a kegyetlen, rosszindulatú bírálgatás.

Aki igyekezetet tör, lelket tör.

A Genezáret partján

Ritter B. Károly

A lelkipásztor imádságai

Keresztelés előtt

Uram, Istenem! Parancsodat kiadtad, ígéreted meggazdagít minket.

Nekem van ugyan szükségem arra, hogy megtisztíts és kegyelmed gyermekévé újjáteremts, de rendelésed szerint megkereszteltem ezt a gyermeket. Segíts bennünket, hogy felvegyük őt hitünk közösségébe, szeretetünk közösségébe és reménységünk közösségébe.

Gyarapítsd és vidd tökéleteségre gyülekezetedet a Te dicsőséged hasonlatosságára. Ámen.

A ránbízott gyermekekért

Segíts, Istenem, hogy akaratod szerint szolgáljalak Téged.

Vedd gondjaidba a fiatal szíveket és ébreszd fel bennük a Te életedet. Add, hogy megízleljék azt az örömet, amit Te ajándékozol. Éreztesd meg velük a Te szeretetedet. Tedd nagygyá és tisztává a Te szolgálatod utáni vágyakozásukat. Tedd állhatatossá szívüket és akaratukat szilárdítsd meg. Őrizd meg őket zavaros és tisztátalan kedvtelésektől. Ajándékozd meg őket bátorossággal és hűséggel.

Segíts, hogy közel állhassak szívükhöz. Segíts magyaráznom nekik a Benned való élet kinyilatkoztatását. Ragyogtasd fel az én beszédemen keresztül a Te igazságod fényét. Segíts meg, adj szeretetet belém, adj nekem bölcsességet és türelmet.

Segíts, Istenem, hogy akaratod szerint szolgáljalak Téged. Ámen.

Esketés előtt

Uram, Istenem! Parancsodat kiadtad, ígéreted meggazdagít minket.

Add Igédet ajkamra, hogy rendeléseidet és rendeléseidnek dicsőségét, fenségét hirdessem.

Segítsd azokat, akik egymásra akarják bízni magukat, hogy házassági szövetségüket Benned kössék meg, Benned folytassák és Benned fejezzék be. Szenteld meg Lelkeddal az ő szeretetüket, hogy azzal a szeretettel szeressék egymást, amellyel a Te Fiad, Jézus Krisztus szerette a gyülekezetet és annak megszentelésére önmagát adta. Add, hogy házuk beletartozzék hitünk közösségébe, szeretetünk közösségébe és reménységünk közösségébe.

Építsd gyülekezetedet és vígy teljességre minket szereteted szövetségében. Ámen.

Temetés előtt

Te hatalmat adtál a halálnak, Uram. Csendesíts el e hatalom előtt. Uram, könyörülj rajtunk!

Segíts, hogy akaratod szerint szóljak ez órában ennek a férfinek (nőnek) zárandokútjáról. Segíts bizonyosságot tennem ebben az órában élet és halál felett való hatalmadról, ítéleted szigoráról és vigasztalásod gazdagságáról. Köss össze bennünket mindazokkal, akik előttünk jártak, a hit közösségében, a szeretet közösségében és a reménység közösségében.

Múljk el e világ és jöjjön a Te országod! Ámen.

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra

Móra László

Kajántó

Nép, nemzet, haza (Kisebbségi kérdés, identitástudat)

Alapige: Dániel 1,1–17; Nehémiás 13,23–27

Mielőtt nekifognánk tárgyalni a mai bibliaóra témáját, néhány kérdést teszek fel, amelyre a felolvasott igék tükrében próbáljuk megkeresni majd közösen a választ.

– Lehet-e napjainkban népről, nemzetről beszélni, mikor a világban sokan hangoztatják az ellenkezőjét (pl. minek kell anyanyelvű iskola, egyetem stb.)? Sokan az uniformizálást szeretnék ezáltal elérni. Mindenki legyen egyforma, senki ne lógjon ki a sorból.

– Ennek az ellenkezője a túlzott nacionalizmus, amikor egyesek nemzetállamot akarnak létrehozni, ahol vagy beolvadnak a más nyelvhez tartozók, vagy elmenekülnek. Napjainkban is vannak példák erre a túlzott nacionalizmusra, elég ha a nemrégiben befejeződött jugoszláviai háborúra gondolunk, vagy az állandó ellentétre a zsidók és arabok között Izraelben. De közelebről is lehet példákat felhozni...

– Meg tudja-e valaki tartani az identitását, ha kisebbségben van? Hisz könnyebb beolvadni, szinte lenné válni a szürke tömegben, ahol így biztosítva van a túlélés lehetősége.

– Milyen a kisebbségi lét? Áldás vagy átok? Nem véletlen ez a kérdés, hisz mi itt kétszeres kisebbségben vagyunk, egyfelől nemzeti, másfelől vallási téren. Mit jelent ez a mi számunkra, mert mindannyian szórványban élünk, még akkor is, ha történetesen nem látjuk ezt, mert környezetünkben többségben vannak magyarok. Szórványban élünk, ha az ország helyzetét vesszük alapul (7%).

– Mit jelent a mai fiatalnak a hazafiság? Szólam, demagógia, amivel mind gyakrabban találkozunk, vagy tartalommal bíró szó, úgy, ahogy Petőfi és társai érezték 1848-ban? Romantikus eszmény, amit hiába próbál fenntartani valaki, mert eleve kudarcra van ítélve, vagy átélhető konkrét érzés?

Ezekkel a kérdésekkel indítom el a mai bibliaórárt, amelyre, mint kértelek benneteket, próbáljunk együtt választ keresni, megvizsgálva, hogy mit tanít a Biblia ezekről.

Ma is két igét olvastunk fel. Az egyik Dániel könyvéből való, a másik Nehémiásból. Mindkettő megpróbál választ adni ezekre a kérdésekre.

Dániel könyvének az első részében arról van szó, hogy miután Nabukodonozor elfoglalta Júdát és lerombolta Jeruzsálemet, Aspenázt, az udvarmesterét arra kéri, hogy „fejedelmi vérből” való ifjakat vigyen az udvarába. Mik ezek az ifjak? Tűszok, akiket a király magánál tart, hogy ezzel kivédjen minden lázadást. Mi lehet a sorsuk ott? Emberileg számolva két lehetőségük van. Az egyik az, hogy teljesen átveszik az ottani szokásokat, beolvadnak, janicsárokká válnak. A másik lehetőség, hogy szembeszállnak, ellenállnak a király akaratának. Ennek a vége pedig az lehet, hogy a király, mint haszontalan, hasznavehetetlen eszközöket ejti őket. A jobbik esetben börtönbe kerülnek, rosszabb esetben kivégzik őket. Minden jel arra mutat, hogy a királynak ez az akarat: beolvasztani, babiloniakká tenni a zsidókat. Megváltoztatja a nevüket, a királyi asztalról, királyi ételleket rendel számukra (a zsidó ember számára nem minden étel volt elfogadható,

mert a törvény szerint voltak tisztátalan állatok, amelyeket nem volt szabad fogyasztaniuk). Az ige alapján minden jel arra mutat, hogy ezek a fiatalok nem tudnak megmaradni annak, akik voltak, júdai királyi vérből való ifjaknak, hanem átvedlenek babilonivá. Megváltozik nevük, megváltozna szokásaik.

Most jöjjünk egy kicsit közelebb az időben és nézzük meg, hogy nálunk mindez hogyan működik. Sokan nem parancsra, hanem önként mondanak le nevükről, szokásaikról, identitásukról, végül iskoláikról. Arc nélküli emberré akarnak válni, nehogy valamilyen eltérjenek a többiektől. Így azonban talajt veszített emberekké lesznek. Olyan embereké, akik végül nem tudják, hogy kicsodák. Az övéiket nem vállalják, a másik tábor pedig őket nem vállalja. Ezért mindig bizonyítani akarnak, hogy ők is vannak olyan jók, mint a többiek, akik hátha ezért a megalkuvásért maguk közé fogadják.

Mit tesz Dániel ebben a helyzetben? Vállalja hovatartozását. Megkéri az udvarmesterek fejedelmét, hogy neki és társainak engedje, hogy saját szokásaik szerint éljenek, ne „fertőztesék meg magukat” a király asztalának az ételleivel. Vajon mindezt egyedül teszi? Az igében az van, hogy Isten „kegyelemre és irgalomra méltóvá tette” őt a főudvarmester előtt. Tehát nem fejfel ment a falnak, hogy majd megmutatom én nekik, hanem Isten segítségével próbálta megőrizni önazonosságát, amiben benne van minden, a hittől, a névtől, az anyanyelvtől, a szokásoktól elkezdve. Mi Isten válasza? A próbaidő letele után ők azok, akik jobban néznek ki, mint a többiek, akik a király asztaláról étkeztek. Itt van az egyik lehetséges válasz az előbb feltett kérdésekre. A kisebbségi lét lehet áldás, és így is meg tudjuk tartani identitásunkat, de csak ha Istenre bízunk magunkat (l. a történelem eseményeit: 1241– tatárjárás, 1529 – Mohács, 1918, 1945 stb.).

A másik ige Nehémiásból való. Nehémiás, a nép vezetője, aki visszatért a fogságból és segít felépíteni az elpusztult templomot, illetve újjáépíteni Jeruzsálemet. A könyv végén található az a rész, amit felolvastam. Miután felépítettek mindent, megtartották az első istentiszteletet. Nehémiás megpróbálta a népet megtisztítani az idegen elemektől. Nagyon nagy feladatra vállalkozik, ugyanis családokat kell döntés elé állítania. Megmaradsz néped mellett, vagy az idegen feleségeddel együtt elhagyod a közösséget – ez volt a kérdés. Ha így nézzük az ígét, akkor Nehémiás itt a szélsőséges nacionalista vonalat képviseli, aki céljai megvalósítására felhasználja a legradikálisabb eszközöket is. Megátkozta őket, megtépi hajukat, megveri az ellenkezőket. Visszamenve azonban az időben meg lehet érteni tettét. Így próbálta megmenteni a nagyon alacsony létszámú népét a teljes beolvadástól és az Istentől való elfordulástól. Sajátos történelmi helyzetben cselekedett, amikor csak ezekkel a radikális eszközökkel menthette meg a választott népet a teljes megsemmisüléstől, a teljes beolvadástól!

Most pedig a két ige fényében próbáljunk választ keresni azokra a kérdésekre, amelyeket a bevezető elején feltettem.

- Lehet-e ebben a mai globalizálódó világban népről, nemzetről beszélni?
- Hogyan tudom megvédeni magam az uniformizálódástól?
- Mit jelent számomra a kisebbségi lét? Áldás vagy átok?
- Hogyan tudom megtartani identitásomat?
- Lehet-e hazafiságról beszélni a mai fiatalok körében?

Rádioprédikáció

Adorjáni László

Kolozsvár

Halál vagy élet?

Alapige: 5Mózes 30,19

*„A terhesség és az öregség nem betegség, csupán állapot,
mely után új élet kezdődik”*

A múlt héten láttam ezt a mondatot egy budapesti templom parkjának padjára mázolvva. Gondolom, aki a templom mellett megfáradva leroskadt erre a padra, és elolvasta ezt, arra gondolt: „Bárcsak igaz lenne!” Vagy pedig: „Miért kell a hitet olyan hihetlenné tenni a feltámadás tanával?”

Nincs viszont értelme a keresztyén hitnek, ha nincs feltámadás. „Ha pedig Krisztus fel nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, de hiábavaló a ti hitetek is.” (1Kor 15,14) Ha nincs örök élet, a Biblia csak erkölcsi normák gyűjteménye, ami a legtöbb embernek ma csak olyan, akár a múzeum. Mert ha Krisztus nem támadott fel, akkor az Újszövetség és az egész keresztyénség hazugságon alapszik, és a feltámadás emlékére azóta vasárnaponként megtartott istentiszteletek csak olyanok, mint az ópium, a kábítószerek a fájdalommal valószínűleg belefáradt emberek!

Ki hazudik hát? Jézus, aki azt tanította, hogy a ti igenetek legyen igen és a nem pedig nem? A tizenkét tanítvány, aki lejegyezte az Újszövetséget? Az asszonyok, akik találkoztak vele, az a több mint 500 ember, aki Jézussal a feltámadás után találkozott? Vagy pedig a jól lefizetett örök? (Mt 28,1–15)

Mi az igazság? Kérdezhetjük Pilátussal együtt (Jn 18,38), aki szemben állt az Igazsággal, és tudta is Róla, hogy ártatlan, de azután mégis úgy tett, mintha nem létezne Igazság. Nem merte vállalni. Szemben állunk Vele és mégis úgy teszünk, mintha nem volna! Mintha nem volna Isten, Jézus, feltámadás, örök élet.

De mi érdeke volt Pilátusnak, az öröknek és főpapoknak hazudni?

Pilátus őrizte a kormányzói „posztját” és népszerűségét, mert rómaiként nem volt Jeruzsálemben kívánatos személy. A vitézeknek viszont jól jött a pénz. Mit oda nem ad az ember egy röpke és sokszor bűnös örömet?! A főpapoknak pedig igazuk kellett hogy legyen. Nem lehet a tekintélyt és az utolsó szó jöleső jogát csak úgy elveszteni, azzal a kellemetlen beismeréssel, hogy: tévedtem! Nem. Inkább „nyugodtan rohanunk a szakadékba is, ha sikerült azt valamivel eltakarnunk a szemünk elől” (B. Pascal).

És mi érdeke volt a tanítványoknak azt „hazudni”, hogy Jézus feltámadt? Szabadsággal, sőt életükkel játszottak mikor állították, hogy Jézus újra él. Mégis megtették.

De honnan az élet, mitől éled meg a por, a föld, melynek atomjait hordozzuk? És mi történik, amikor az ember egyszerre csak elbomló H₂O, Mg, Fe stb. lesz? Mitől „él”, majd „hal meg” az anyag? És mégsem halott, hiszen szemmel nem érzékelhető élet feszül, rebeg benne, és ha sikerül kibontani, félelmetes energiák robbannak ki belőle! Mindenütt ott az Élet, vagy így is nevezhetnénk: az Igazság. Valaki beleszerelte. Mert az Élet életet hoz elő. Az Élet – Istennek szoktuk nevezni – emberré elevenítette a port (1Móz 2,7). Önmagát adta, keverte bele, és ezért megéledt! (1Móz 2,7) És él akkor is, ha a „port” lassan elfújja a munka, a betegség, az évek.

Van-e tehát feltámadás? Naponként szemben állunk az Igazsággal, és mint Pilátus, a mi kezünkben van a döntés: Élet vagy halál? Feltámadás vagy megsemmisülés? Az Igazság vagy a hazugság kell? Milyen óriási a tét! És Pilátus, az a megbízhatatlan ember, én, te dönt! Természetesen nem arról, hogy van-e vagy nincs örök élet, hanem arról, hogy nekem mi kell! Az Igazság, vagy az önállítatás (a kábítószer). A tisztaság, vagy a korpa közé való keveredés? Az Élet vagy a halál? Örök élet vagy a pokol?

Jézus Pilátus elé áll... Elénk áll... Átadja magát – nekünk (Jn 18,8)... és nem mond csak annyit, hogy: most már te döntesz. Mi kell neked?

„Bizonyosságul hívom ellenetek ma a mennyet és a földet, hogy az életet és a halált adtam előtökbe, az áldást és az átkot: válaszd azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod.” (5Móz 30,19) Ámen.

Keresztelési igehirdetés

Zsold Béla

Uzon

„Én veletek vagyok...”

Alapige: Máté 28,18–20

Keresztyén testvéreim! Ünneplő gyülekezet!

Ünneplő gyülekezet, mert valamennyiszer kiszolgáltadjuk a keresztség sákramentumát, ünnep kell hogy legyen, nem csak egy család, néhány ember számára, hanem az egész gyülekezet ünnepe. Hiszen rohanó világunkban, ilyenkor érezzük igazán annak jelentőségét, hogy új taggal gyarapodik közösségünk, egyházunk.

A keresztség által Isten elhív a Maga követésére. Erre a hívásra a megkeresztelt kisgyermek csak jóval később, a konfirmációban válaszol, azzal a fogadalommal, hogy: az anyaszentegyháznak holtig hűséges, engedelmes tagja lesz egész életében.

A válaszadásig azonban hosszú és nehéz az út. Ezért jó, hogy ezen az úton a gyermek mellett ott vannak a szülők, keresztszülők, de ott a helye minden gyülekezeti tagnak, kiknek feladata, hogy jó szóval, tanítással, példamutató étellel egyengessék ezt az utat. A mai nap erre kapunk mindnyájan útmutatást, parancsolatot és biztató ígéretet. Ugyanakkor erre teszünk ígéretet is, az új Istentiszteleti rendtartás szerint, nem csak a szülők és keresztszülők, de mindnyájan a gyülekezet jelenlevő tagjai. Szülők és keresztszülők, kik elhoztátok ma e kisgyermeket a templomba, meg kell hogy érezzétek, hogy itt nem vagytok egyedül, veletek van az örvendező gyülekezet, de mindenekelőtt veletek, velünk van az Úr Jézus Krisztus, aki mindig jelen van Szentlelke által abban a közösségben, ahol az Ő nevében gyűlünk egybe. Nem csak jelen van, de meg is szólít, és ezt mondja: „Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.” Ennek a parancsnak tettetek eleget a mai napon.

E cselekedettel azonban a keresztség nem befejezett tény. Most kezdődik el a második mérföld, melyben komoly feladat vár mindannyiokra. Erre a feladatra az ige második parancsa mutat rá: „Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek.” A megkeresztelt gyermek, az új egyháztag életútja a tanulással fonódik egybe. Ezt pedig nem lehet könnyelműen venni. Nehogy azt gondolja valaki, hogy gyermekek

vallásos, hitbéli nevelését elvégezheti az egyház és az iskola, hiszen erre valók a lelkészek és a vallásanárok, erre szolgálnak az iskolai vallásórák. A keresztszülőknek pedig elég lesz megemlékezni keresztyereikről annak születés- vagy neve napján, esetleg Mikulás és karácsony táján. Nem atyámfiak! A ti feladatotok tanítani a gyereket arra, amit annak idején ti is megtanultatok, a szülőktől, a keresztszülőktől, a lelképásztortoktól. Ha az édesanya nem fogja meg a kisgyerek kezét, hogy együtt mondják az imádságot, majd felnevelkedve a vallásórákon nem fogja otthon érezni magát, mert úgy érzi, társaival szemben hátrányban van. Ha a szülők és keresztszülők el is küldik a gyereket a vallásórákra vagy az istentiszteletekre, ők maguk pedig otthon maradnak, a gyerek nem fogja megérezni az együvé tartozás drága áldását. Szóval és példaadó étellel kell tanítani a kisgyermeket, hiszen minden gyermek példaképet választ magának és a példaképek általában a családból kerülnek ki. A jó és a rossz példa is!

A szülők és keresztszülők által nyújtott nevelés elkíséri a gyereket egész életében. Ha a családban szeretet, békesség, istenfélelem, emberek iránti jóakarát van, ezen indulatok fognak megerősödni a gyerek szívében is, ha pedig békételenség, gyűlölködés, istenkáromlás, akkor az utóbbiak. Az, hogy a felnövekedő gyermek életére, viselkedésére, elért eredményeire büszkék lesztek-e majd vagy pedig szégyenkezni fogtok miatta, ez leginkább töletek, és az általatok nyújtott tanítás eredményétől vagy eredménytelenségétől függ.

Ezért ne szégyelljétek feleleveníteni a kapott tanítást, vegyétek elő az imádságos könyvet, az elsőéves konfirmációi előkészítőt és a Heidelbergi Kátét, hogy tanulván taníthassatok minden népeket, de különösen a reátok bízott drága lelket. Ne feledjétek Isten törvényét, melyet az Úr Jézus Krisztus így foglalt össze: Szeresd az Urat, a te Istenedet... (Mt 22,37–40)

Még egy tanítása az Igének, melyet használjatok fel azokkal szemben, akik egyre gyakrabban kopogtatnak ajtótokon és új, igazabb vallást akarnak tanítani, mondván: a kisgyermeket nem kell megkeresztelni, meg kell várni, amíg a tanulás során eljut ama pontig, hogy ő maga dönt erről. Jézus a keresztséget helyezi az első helyre, ezt követi a tanítás, mely elvezeti a konfirmáló ifjak közösségébe, ahol majd önként tesz vallást hitéről Isten és a gyülekezet színe előtt.

Végezetül halljátok meg Jézus biztatását, aki tudja, hogy a gyermeknevelés nem egyszerű és könnyű feladat, éppen ezért így szól hozzátok: „én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig”. Az utat nem egyedül járjátok, minden időben veletek van Jézus. Lehet, hogy valamikor a gyermek betegágyánál kell éjszakán át virrasztva imádkoznotok, lehet a széles útról, a rossz barátok társaságából kell visszahoznotok őt, ne felejtsetek, a harcot nem egyedül vívjátok, hanem Jézussal, aki meghallgatja a ti imádságotokat. Adja a kegyelem Istene, hogy a ti imátok minden napon csak a hála szava legyen, mellyel megköszönhetitek Istennek, hogy az Ő áldása által e gyerekek naponként gyarapodnak testben és lélekben Isten és emberek előtti kedvességben. Úgy legyen! Ámen.

Esketési igehirdetés

Orbán János

Marosújvár

Örökkévaló szeretettel

Alapige: Jeremiás 31,3

Ezen az istentiszteleten nem én vagyok, aki szólok, hanem a ti mennyei Atyátok, aki a gyülekezetnek, de minden egyes hívőnek most újra elmondja a legcsodálatosabb szerelmi vallomást, és a legszentebb isteni esküt: örökkévaló szeretettel szerettelek téged! Ennek az örökkévaló isteni szeretetnek következménye, hogy vőlegény és menyasszony, itt és most, nyilvánosan is megpecsételheti, amit titokban súgott először egymásnak, amitől egészen mássá lett az élet, és kimondhatatlan boldogsággal telt meg a szív. De elfogadtátok-e, áhitottátok-e, viszonzszeretitek-e úgy Istent, ahogy egymást? Mert csak ez az isteni szeretet állandósíthatja az egyébként csak fellángoló és könnyen elhamvadó emberi kapcsolatot.

Minden ilyen elindulásnál jó feltenni a kérdést: vajon meddig fog tartani? Ha őszinte, ha igaz a ti kapcsolatotok, szeretnétek állandósítani. Lehet? Hogyan? Isten örökkévaló szeretete által. Ezt kínálja fel most nektek az igében. Így az évek nem koptatják, az idő szét nem mállasztja, ha a ti kapcsolatotokat Isten szeretete tartósítja. Csak az ebből, az örökkévaló isteni szeretetből táplálkozó szív tudja szeretni évek, vagy évtizedek eltelté után is az élettársat, akiben isteni ajándékot lát arra, hogy Isten szeretetét elfogadja, illetve gyakorolja. De az ilyen kapcsolat nem csak házastársi, hanem ennél sokkal több: hitvestársi kapcsolat, mikor is éppen az elfogadott isteni szeretet által hitben is élettársai, de már mint az örök élet társai gyakoroljátok, megvalósítjátok Isten szeretetét.

Gondoljátok meg: szerethetitek-e egymást az Isten szeretete nélkül?

Az Isten szeretete nem szólam, amivel megkörnyékezi az embert, hanem valóság, amivel lemérhetitek a magatok szívét. Itt ti most esküt tesztek arra, hogy „holtomiglan-holtáiglan” Isten szeretete nem csak addig tart, mert időtől nem befolyásolható és nem korlátozott, hanem örökkévaló szeretet. Mégis, halálos szeretet. Szoktuk mi, emberek ezt a kifejezést használni: halálosan szeretlek. Isten ezt megvalósította. A golgotai kereszt az ő halálos szeretetének a bizonyítéka, egyben biztosítéka is. Keresztýén házasságot felépíteni csak erre az örökkévaló, isteni, halálos, de megtartó szeretetre lehet. És itt – ne ütődjék meg ezen senki – nem az a leglényegesebb, hogy ti szeretetitek-e és mennyire szeretitek egymást, hanem, hogy mennyire szeretett titeket Isten, és vajon ti mennyire szeretitek Istent. Igent mondatok-e Jézus Krisztusnak? S amikor az esküben elmondjátok majd, hogy ezt a nőt, akinek a kezét fogom, ezt a férfiút, akinek a kezén vagyok, szeretem, az egyben Istennek is szól, de úgy, mint annak idején a Péter vallomása: „Uram, te tudod, hogy én szeretlen téged.” Így a sok kísértésnek kitett hitvestársi szeretetet. Isten szeretete ellenállóvá teszi a Sátán minden mesterkedésével szemben. Így lehet a ti szeretetetek: hosszútűrő, kegyes, amelyik nem irigykedik, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel, nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a gonoszt, nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal; mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr, valóban olyan szeretet, amely soha el nem fogy (1Kor 13,4–8).

Nagyon fontos azt is meglátni, hogy Isten szeretete megelőző szeretet: szerettelek téged. Isten szeretete nem függvénye a mi emberi szeretetünknek. Nem azért szeretett, mert mi szerettük Őt. Isten nem várta meg, hogy először mi szeressük. Úgy van, ahogy János apostol biztat: mi szeressük Őt, mert Ő előbb szeretett minket. Ezért fontos, hogy a hitvestársi életben is a szeretetben egymást megelőzők legyetek. Ne várd a másiktól, hogy szeressen, hanem szeresd a feleségedet, a férjedet, hogy szerethessen. Te szolgáljass alapot a másik szeretetére.

És arra is megtanít ez az ige, hogy a szeretet nem valami általános érzés, hanem személyes és személyre irányuló magatartás. Szerettelek téged! Az én és te ölelkezik benne. S ha Isten megtette ezt velünk, bűnös emberekkel, megpróbálhatjátok ti is egymással. Szerethetnek téged sokan, de ha éppen ő nem, akit te szeretsz, mekkora fájdalom. Te is szerethetsz sokakat, de ha éppen őt nem, aki a te szeretetedre vágyik, keserves.

Az igazi egymásszeretemben felszabadul az ember és megtalálja önmagát is, amikor megtalálja azt, aki szereti és akit szeret. De nem csak megtalálja, hanem meg is tartja, mert az istenszeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad és az is őbenne.

Ezzel az isteni szeretettel a szívetekben tudjátok örökké szeretni egymást! Ámen.

Temetési igehirdetés

Mester Imre

Radnót

Semmi sem szakaszthat el minket Isten szerelmétől!

Alapige: Róma 8,38a.39b

Pál apostolnak a hitben gyökerező, reménységgel teljes bizonyágtételét olvastam fel az előbb. Ez a bizonyágtétel a Rómában élő keresztyének felé hangzott el, akik az akkori világvárosban éltek, de sok üldöztetésnek, megpróbáltatásnak voltak kitéve. A pogány hatalom, a császárkultusz virágkorát élte. A Krisztusról szóló híradás, vagy bizonyágtétel mindig dühbe hozta a hatalmasokat. Tüzzel-vassal küzdöttek a keresztyénség ellen. Nem csoda, ha sokan megrémültek, s reményt veszítve kérdezték: mi lesz velünk? Ezekről a gyötrődésekről hallott az apostol s igyekezett vigasztalni, lelki támogatásban részesíteni a rómabelieket. Isten megtartotta a vigasztaló, erősítő ígéket, s most, e temetésen nekünk mond bátorító üzenetet, egy drága édesanya koporsója mellett: „...sem halál, sem élet... nem szakaszthat el minket Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban”.

Aki a koporsóban fekszik, őt gyermeket nevelt fel nagy szeretettel és kibeszélhetetlen sok fáradtsággal. Az őt gyermek Isten kegyelméből itt áll a koporsó mellett. Kegyeletüket róják le édesanyjuk ravatalánál. De milyen jó, hogy nem csak halálában álltak mellette, hanem mellette voltak életében, betegségében, szenvedésében is. Orvostól orvosig vitték, kórházba kezeltették, akkor is, amikor nem volt remény életben maradásához. Amikor a beteglátogatás alkalmával beszélgettünk szeretteivel, azt hangoztatták, hogy nem tudnak elszakadni tőle, betegem is nagy áldás az életükben.

Ezeknek a ragaszkodó gyermekeknek, de az egész végtisztségtevő gyülekezetnek hirdethetem Isten üzenetét: „semmi sem szakaszthat el minket Isten szeretetétől”. Isten nem csak az élőknek Istene, hanem a halottaknak is Ura. Akik Őbenne éltek, akik Őben-

ne haltak meg, azok ott vannak Isten emlékezetében. Az ilyeneket semmi és senki ki nem törölheti az Ő emlékezetéből, az ilyenek nem szakadnak el sem Istentől, sem szereteteiktől. Az ilyenektől csak látszólagos a mi elszakadásunk. Isten drága emlékezete összetart minket, élőket és megdicsőült szeretteinket.

Az a 85 esztendő, amit néhai testvérünk megélt, a 40 éves házasélet, a 25 éves özvegyesség mind Isten szeretetében telt el. Mikor a háború vihara elsodorta élettársát a harctérre, majd hadifogságba, a kis gyermekeknek kenyér kellett, a földeket meg kellett művelni. Őt azonban az Isten szeretete hordozta. Szerető Édesatyja, az Úr adott erőt neki, hogy össze ne roskadjon a kereszt alatt. Ahogy maga mondotta, szomszédai elbeszéltek, a legnagyobb dologidőben sem maradt el az istentiszteletekről. Hallgatta annak üzenetét, Aki a „világ kezdetétől, a világ végezetéig gyűjtötte és gyűjti seregét”. Ennek a seregnek élő tagja igyekezett lenni mindig. Ezt az élő tagot Isten megtartotta Krisztus szeretetében. A Krisztus szeretete megszilárdította hitében, úgy, hogy erősen állott. Sokszor keresték fel a házalók, hívogatták maguk közé még betegségében is, csalogatták, hogy meggyógyul, ha közéljük megy. Nem tántorodott meg, nem ment más gyülekezetbe, miékként szokásuk némelyeknek. Megtartotta a reménység vallását mindhalálíg. Hisszük, hogy eltételezett számára az igazság koronája, amit megad részére az igaz Bíró.

A mi kedves testvérünknek földi sátorháza elbomlott. Nemsokára elvisszük szeretet hajlékából. De csak a porsátorát. Lelke hitünk szerint ott van a mennyei hajlékban, amelyről szólt nekünk Krisztus Urunk sok szép ígéretnben az idei imahéten is: „Helyet készítek néktek... magamhoz veszek... hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.” Senki sem szakaszthat el minket Istentől!

Szeretetei az elhunynak, kedves Testvéreim! Ezt a régi és mégis új üzenetet zárjátok szívetekbe. Erősödjete e diadalmas ígék által. A halál, a sírhant csak ideiglenesen választ el édesanyátoktól. A Krisztus hatalma által feltámadunk a halálból, viszontlátjuk egymást. Az ő drága hagyatékát – a hitet, az egyházunkhoz való ragaszkodást – őrizzete meg életetekben. Vegyete búcsút tőle az apostol győzedelmes hitével: „Semmi sem szakaszthat el minket Istennek szerelmétől!” Ámen.

Hogyan imádkozzál?

Gyönyörűen megfelel erre egy jámbor szerzetes.

Hogyan beszél a gyermek édesanyjával? Talán bizony ünnepelyes szónoklatot tart neki, vagy tudományos fejtegetésekbe bocsátkozik? Ugye, hogy nem? Egyszerűen azt mondja neki, amit a szíve diktál. Egy szó, sőt ennél kevesebb: egy tekintet is elegendő, ha szeretet beszél a szeretethez, ha egyik szív kopogtat a másiknak ajtaján. És Jézus nem akarja, hogy őt távolabb állónak, nehezebben hozzáférhetőnek tekintsék, mint egy édesanyát. Ő teremtete az anyát olyannak, amilyenek és az összes édesanyák szeretete, jósága együttvéve sem közelíti meg az Ő Szívének hozzánk lehajló részvétét, mindent megértő, mindent megbocsátó szeretetét.

Véssék tehát mélyen szívékbe a válaszomat – egyszerű az, de valóság az alapja: Ki hogyan szeret, úgy imádkozik.

Versek anyák napjára

I. rész

Petrőcz Lászlóné

Mónika emlékének

Mónika sok-sok évig imádkozott
fiáért, akiből szent Ágoston lett.
Milyen kitartó alázattal kért, a
Mennynek kapuján mennyit zörgetett!

Mónika hívő édesanya volt, és
fiát a Sátán mégis kikérte...
Tékozló, bűnös utakon járt,
Mónika mennyit tusakodott érte!

Mónika sok-sok évig imádkozott.
Imádsága volt mindennél erősebb!
Az édesanyák buzgó könyörgése,
legyőzheti a gonosz erőket.

Mónikára gondolok most gyakran,
régen élt, de példát adott nekem.
Gyermekeimért imádkozni így kell,
ilyen kitartással, szüntelen!

Próbára tette Mónikát Isten, ahogy
megpróbál ma is sok-sok édesanyát.
Erős hitet kérünk Tőled Urunk, hogy
lehessünk mi is, ilyen Mónikák!

Fejlesztés András

Te szeress!

Ne siránkozz, hogy nem szeretnek,
nem értenek meg, kinevetnek,
szeretetet, hálát, megértést,
– ahol nincs – ne keress,
Te szeress!
Arra gondolj, hogy Isten szeret,
– sőt, előbb szeretett, mint te Őt –
ezt a szeretetet add tovább
azoknak, kiknek sorsa mostohább,
mint a tied, s szívük sivárabb,
nem tudnak szeretetet adni,
ne akard hát tőlük megtagadni
azt, amire szívük sóvárog...
Szeretetet ne várj hát, te adj,
Te szeress!

Irsa Béla

Édesanyám születésnapjára

Édesanyám, mit adhatnék
születésnapodra?
Hol az a kincs, hol az az ék,
ami méltó volna?
Hol lehet az az áldozat,
ami megfelelné,
ami örök virágoknak
lehetne a lelke?

Hol van az a magasztosság,
az a fennkölt álom,
ami méltó lenne hozzád
ezen a világon?
Édesanyám, édesanyám,
nincsen olyan kincsem,
szívem, lelkem odaadnám,
hogy szőnyegül hintsem.

Hogy hálámnak virágain
lépjen gyöngé lábad,
álom legyen a baldachin,
hogy az Édent járjad,
szeretetem lehessen az
italod, az étked,
ne ismerd, hogy mi a panasz,
ha imádat végzed.

Kerecsendi Kiss Márton

Anyámnak csendes üzenet

Gondolj rám, ha szökén ég a lámpa
és tetőnkön halk eső kopog.

Régi esték íze csurran számba,
én írok s te ingem foltozod.
Vacsoránk a kályhán már melegszik,
békésen terül szét jó szaga.
A mai nap lábunk alatt fekszik,
szélét rágja már az éjszaka.
Szótalán motozunk. Szól az eső.
Nyomában tipeg a gondolat.

„Még egy sor. Pont. Gondolatjel: Vessző.”
„Hol lyukas még? Jaj, a gombokat!”
Vacsora után te olvasol még
az újságból s én megfogadom
most is magamban, mint annyi estén:
ókuláred megcsináltatom.
Te sem felejtesz pár jótanácsot
éjszakára s dobsz a tűzre még
s varródobozoddal és a vásott
szemüveggel csendesen kimégy.
Sír a parázs, a fa lángja sánta,
míg erőre kap és fellobog...
Gondolj rám, ha szökén ég a lámpa
és tetőnkön halk eső kopog.

Csoóri Sándor

Anyám szavai

Köszönjük neked, fiam, hogy hazajöttél,
mert mi már olyan öregek vagyunk,
mint fönt a padláson az a falióra
s a mutatónk már nagyon a temető felé mutat.
Szépszerén azt se tudjuk, csütörtök van-e, kedd-e?
Amikor jössz, az a mi vasárnapunk.

Apád még csak-csak ide fut, oda fut,
de nekem már a kisajtóig is ménkű hosszú az út,
hányszor megemlegetem azt a körtefát,
amit a konyhaajtó elől fordított ki a bomba,
meg tudnék benne kapaszkodni, mint most a te karodba.
Talán, ha bittal járnék! No még csak az hiányzik!
Fogom inkább a sóprút, azzal botozgatok el
a ház végéig, a kapuszájig, minthogyha dolgom volna.

Csak várni ne kéne soha! Várni levélre, híradásra.
Ha kisiklik egy vonat, nem alszom éjjeleket –
A múltkor is, amikor Amerikába mentél,
a szemem belülről kisebesedett:
eljutsz-e? visszajutsz-e? ülsz-e még ide mellém?
mert nekem minden távolság: tenger és túskebokor
és minden repülő lezuhan, amelyen te utazol.

Mondom is a doktornak: doktor úr, hogyan lehet,
hogy én már a fölroppenő madártól is megijedek?
és annyi havat álmodok össze-vissza: hókazlat, hóhegyet
és mindegyik mögül a fiamat hallom – igen, a köhögésedet,
de fekete puskacsövek és messzelátók figyelik lépteimet.

Talán ha én is kelek-forgok a világban amerre te,
nem féltelek a kilengő, magas házaktól
s a krokodilusos tavaktól se,
a mosolygó, késes emberektől, akik bankot rabolnak
vagy csak játszanak,
álc van rajtuk, mint a szüretibálos ördögökön
s bohócos nagykalap,
de ki szegény: akkor is fél, amikor nevethetne, amikor örül,
ki van az én szívem is verve, hét vassal köröskörül.

Kassák Lajos

Anyám

Kilencven évet élt kilencven batyut
cepelt egy láthatatlan hegyre
harcban állt a sátánképű világgal
és puha kenyérral táplált minket.

Lehunyt pillákkal és nagyon szelíden
a dús föld alá költözött végre.
Emlékét megőrzi a hajnali fény
mert ekkor látott a munkához ő
emlékét megőrzik a súlyos esték
ekkor ért el házunkig az útja
hogyan szétnyissa függőnyeit a csöndnek
és átölelje négy kis gyerekét.

Madarászné Németh Mária

Anyám

Álmomban anyám ha megjelen,
hiába nyújtom feléje kezem,
szivárvánnyá válik, el nem érhetem.

Arcára ráillett fájdalmas mosolya,
haragudni ő nem tudott soha,
okos intelem volt minden szava.

Altató dala még fülemben cseng,
az emlékeken a szívem elmereng,
hogyan miről szólt a dal, nem emlékezem.

Megtört alakja előttem fényben áll,
körül veszi az aranyló sugár,
könnyem prizmaín keresztül látom már.

Móra László

Hogy szeressük jó anyánkat?

Mikor Édesanyátoknak
Nevét kimondjátok:
Imádságos áhitattal
Mozduljon a szátok!

Mikor édes jó anyátok
Varrja a ruhátok:
Ti értetek küzdő kezét
Meg-csókolgassátok.

Mikor Édesanyátoknak
Gond a napi bére:
Segítsétek kérő szemmel
Nézzetek az égére!

Mikor Édesanyátokat
A sok munka vérzi:
Ne nézzetek nembánommal,
Segítsetek néki!

Mikor Édesanyátoktól
Meleg csókot kaptok:
Maradandó álmat adjon
Az a pillanattok!

Mikor Édesanyátoknak
Nevét kimondjátok:
Fehér legyen a lelketek,
Mint a hóvirágok!

II. rész

Bobbie Gee

A szeretet hagyatéka

Fiatalkorában Al tehetséges keramikuművész volt, nős, két gyermek apja. Egy éjszaka a nagyobbik fiának hirtelen rettenetesen fájni kezdett a hasa. A szülők nem vették komolyan a dolgot, közönséges gyomorrontásnak vélték. Valójában azonban vakbélgyulladás okozta a bajt, és a gyerek nem érte meg a reggelt.

Al tudta, hogy megelőzhette volna a fiú halálát, ha képes felmérni a helyzet súlyosságát, s a szörnyű lelkiismeret-furdalás teljesen búskomorrá tette. Ráadásul rövidesen elhagyta a felesége, egyedül maradt hatéves kisebbik fiával. A kettős csapás fájdalommal több volt, mint amit el tudott viselni, s az ivásban keresett vigaszt. Lassanként az alkohol rabja lett.

Ahogy elhatalmasodott rajta a szenvedély, elveszítette mindenét – otthonát, nyaralóját, műgyűjteményét, végül nem maradt semmije. Magányosan halt meg egy San Franciscó-i motelszobában.

Amikor haláláról értesültem, egyáltalán nem rázott meg. Azt éreztem, amit a világ érez azok iránt, akik ilyen értelmetlen életet élnek. Micsoda kudarc! Micsoda hiába elvesztegetett élet!

Ahogy telt az idő, kezdtem átértékelni első szigorú ítéletemet. Megismertem ugyanis Al immár felnőtt fiát. Ernie az egyik leggyengédebb, legfigyelmesebb, legszeretreméltóbb férfi, akivel valaha találkoztam. Megfigyeltem, hogy bánik a gyerekeivel, és tapasztalhattam a kapcsolatukból áradó szeretetet. Tudtam, hogy ezt a jószágot és törődést kapnia kellett valahonnét.

Az apjáról nem nagyon beszélt. Nem sokat lehet felhozni egy alkoholista védelmére. Egyszer aztán összeszedtem a bátorságomat.

– Valamit sehogysem értek. Tudtommal, végeredményben egyedül az apád nevelt fel. Hogy a csudába volt képes ilyen különleges egyéniséget faragni belőled?

Ernie elgondolkozott.

– Amennyire csak vissza tudok emlékezni, pici koromtól fogva egészen addig, míg tizennyolc évesen el nem költöztem otthonról, apa minden este bejött a szobámba, megcsókolt, és azt mondta: „Szeretlek, kisfiam.”

Könnybe lábadt a szemem. Milyen ostoba voltam, hogy elfecséreltnek hittem Al életét! Igaz, anyagi javak nem maradtak utána, de szerető édesapa volt, s hátrahagyta az egyik legjobb, legtisztább szívű embert, akit valaha ismertem.

Az Erőleves a léleknek c. könyvből.

Madarászné Németh Mária

Az én apám

Az én Apám csak egy Apa volt a sok közül,
nekem óriás ő, pedig nem is magaslott ki a többiből.
Mellét nem verte a kitüntetések halma,
de vitézül harcolt, ha behívta Őt a haza.

Ünnepnapokon Apám egyszerű fekete ruhába öltözött,
de tiszta fehér lelke a fekete posztón is átütött.
Erős tenyerét a munka fényesre csiszolta,
szójárása volt: „*Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra.*”

Az én Apám szava csendes és nyugodt volt,
szép, sűrű szemében mosolya mindig ott bujdosott.
Vasárnap, ha citerázott s énekelte halkán,
„*Van nekem egy imakönyvem*” s szállt a régi dallam.

Anyám sütötte friss cipót, Apám ha megszegett,
kezével mindég rárajzolta a megáldó keresztet.
50 évesen, élete derekán, ragadta Őt el tőlünk a halál,
azóta jött a másik 50 év, de mellettem érzem ma is az én Apám.

Gulyás Pál

Apám

Nyár volt. A délutáni ég szeméből
egy csillogó könnycsepp esett,
utána reszkető zápor porozta
a viruló vidékeket.

Az állomásról egy akácok erdőn
keresztül kellett hazatartani,
de beteg voltam, nagybeteg s kesergőn
aléltak el testemnek tagjai.

Apám, az én szakállas zord apám,
a zúgó fák előtt megállt és aztán
széles vállát felém hajlítva így szólt:
„Kapaszkodj csak belém, fiacskám!”
És úgy cipelt a záporon keresztül,
mint gyöngye lombjukat a nagy sudár fák.
Azóta húsz év telt el és én most is
érezem erős szívének dobbanását.

AZ MAGYARORSZÁGBAN
ÉS ERDÉLYBEN VITÉZKEDŐ
KERESZTYÉN ANYASZENTEGYHÁZNAK,
ÉS ENNEK NAGYSÁGOS ÉS KEGYES GONDVISELŐINEK,
LELKIPÁSZTORINAK,
TANÍTÓINAK ÉS TANÚLÓ TAGAINAK,
AZ ATYA ISTENNEK KEGYELMÉT,
AZ MEGSZENTELEÉSNEK ÉS BÉKESÉGNEK
LELKÉT AZ KRISZTUSBAN KÍVÁNJA SZÍVE SZERINT.

Miúlta tanúságnak kívánságából idegen országban élek, és látás-hallásnak okáért néha veszedelmekbe is forgok, gyakran kérem azt az Úr Istentől, hogy az ő kegyelmes akaratjából avagy vigyen föl idein ez bünszaporító világból az ő mennyei Akadémiájában és bölcseséggel bővelkedő paradicsomában; avagy ez földön életemet, az Krisztusért, szent lelkével úgy vezérelje, hogy senkinek ne legyek botránkozására, hanem az híveknek segéiben élhessek egyebeknek hasznokra és az ő felséges nevének dicséretire. Innet vagyon, hogy ez híres akadémiákban fő tanítók közt forogván, nem kapok ez világon gazdagító tudományokon, hanem olyakat kívánok, mellyekkel legtöbbeknek használhassak az mi nyomorgó hazánkban. [...]

Mostan azért ez Zsoltárkönyvet, mellyel én sok időtől fogva az én énségimben gyűlölöim ellen vigasztaltam magamat: immár pedig tenéked vigasztalásodra és egygyűű tagaidnak hasznokra magyarol fordítottam, kérlek, tekénts engedelmes szemmel, Szerelmes Anyám, Keresztyén Anyaszentegyház, és Hozzád való háláadáságomnak ez küsded jelét völd jónévön addiglan, mig az te Szerelmesed, az Jézus Krisztus ennél nagyobb szeret. [...]

Ti Kegyelmeteket is, tisztelendő Uraim, Lelkipásztorok és Scholamesterek, fölötté igen kérem azon, hogy Kegyelmetek jókedvvel fogadja ez könyvecskét, mellyet im kibocsátok barátimnak javallásokból, és az rágalmazók ellen ez én munkámat ótalmazza Kegyelmetek. Mivelhogy ahhoz nem oly szándékból fogtam, hogy az előbbeni szokott énekeket ki akarnám venni az híveknek kezekből; avagy hogy ezeket egyebekénél ékesbeknek alítanám. Mert látom, hogy fő emberek által, az zsoltárnak nagy része meg vagyon fordítva, cseh, német és tulajdon nótákra, kik közöl az én tetszésem szerint legszebbek az Szegedi Gergelyé és Sztárai Mihályé. Vadnak, Istennek hála, egyéb szép énekek is, mellyekkel rakva az Debreceni Anyaszentegyház énekeskönyve, az Bornemisza Péteré, Huszár Gálé és Böythe Istváné: de az egész zsoltárt magyar versekben még senki nem formálta én tudásom szerint. [...]

Annakokáért meggondolhatja minden, minemő nagy munkával kellett énnékem ez hosszú magyar igéket a francia apró igékből álló versekre formálnom, holott egy syllabával sem tehettem többet hozzá, sem az sensustúl nem kellett eltávoznom. Mert nagyobb gondom volt az fundamentombéli igaz értelemnek fordítására, hogy nem az verseknek ékesgetésére. Ha azért valaki énnálamnál módosban fordítandja, örülök rajta, és ezt félen tévén, én is azzal élek örömesben, az Istennek dicséretire.

Végezetre, Atyámfiai, legyetek jó egészségben, épüljete, vigasztaltassatok meg, egy értelemben legyetek, békeségesen lakjatok, és az szeretetnek s' az békeségnek Istene leszen Veletek. Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Isten szerelme és az Szentléleknek Veletek való közösülése légyen mindnyájan Tiveletek. Ámen. 2. Cor. 13. vers. 12. et. 13.

MOLNÁR ALBERT